5

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

SISTENS

TENTAMEN

EXACTIVS INVESTIGANDI

QVA RATIONE

RHEVMATISMVS

AB

ARTHRITIDE

DIFFERAT

QVAM

CONSENSV FACVLTATIS MEDICAE

PRO

OBTINENDIS SVMMIS IN MEDICINA ET CHIRVRGIA HONORIBVS

IN

ACADEMIA GEORGIA AVGVSTA

DIE XXIII. SEPT. MDCCXCI

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

LOEBEL ASCHER

GLOGAVIA - SILESIVS

GOETTINGAE

Typis BARMEIERIANIS.

Quis inuictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terra mortalium
Quam neque thuris vapor placat
Neque effusus sanguis aras ad incensas;
Non templum diuitiarum vndique suspensis ornatum donariis;
Quam neque Apollo medicamentis expugnare valet
Omnium medicus in coelo Deorum;
Non filius doctissimus Aesculapius:
Postquam enim enatum est primum hominibus genus
Miscentes semper medicamentorum artificia
Alius aliam in me experitur artem —

LVCIANVS
in Tragopodagra.

VIRIS
ILLVSTRIBVS ATQVE EXPERIENTISSIMIS
PRAECEPTORIBVS AD CINERES VSQVE
COLENDIS

DOMINO

IOANNI GODOFREDO
MORGENBESSER

DOCT. PHIL. AC MED. PROFESS. PVBL. ORD.
ANAT. ET ART. OBSTETRIC. REGII COLLEG.
MED. ET SANIT. DECAN. CIVIT. WRATISL. PHYSICO. ETC.

NEC NON

DOMINO

MARCO HERTZ

DOCT. MED. PROF. PHILOS. PRINCIP. WALDEC. CONSIL. AVLIC.

PIO GRATOQVE ANIMO

D. D. D.

AVCTOR.

PRAEMONITA QVAEDAM

DE

MORBI NATVRA IN GENERE.

Emendatam vel nouam adeo non ſolum vocis, ſed rei definitionem, me prolaturum eſſe, ſi innuere tantummodo vellem, merito temerariae et ridiculoſae oſtentationis accuſandus eſſem, quum cel. SELLE, vir circa rem medicam immortalis, in praeclaro ipſius libro "*Rudimenta Pyretologiae methodicae*" ſine vllo dubio et conſentientibus maximis medicis, omnia de hoc argumento egregie explicauerit, quae a Philoſopho ſubtili ingenioque ampla eruditionis copia inſtructo deſiderantur.

Si autem quaeris L. B., cur ergo hac de re proloqui mihi visum sit, quum omnia hoc argumentum spectantia a celeberrimo hoc auctore iam ad liquidum perducta sint? scito: consilium meum in scribenda hac praefatione eo duntaxat tendere, vt Viri huiusce experientissimi notiones quasdam principales, ad hanc rem pertinentes, in memoriam Tibi reuocarem, vt statim diiudicare posses, quatenus sententiam acutissimi auctoris perspexerim, vt non solum in hocce meo opusculo, sed in quacunque re artem salutarem spectante, vti in votis est, idearum mearum ordinem huius egregii viri cogitationibus tamquam normae accomodare polleam.

His itaque praemissis, neque superuacuum neque ex vanitate profectum existimatum iri, confido, quod paucis, quantum fieri potuit, verbis generalia quaedam Tentamini huic antecedere iusserim.

Si iuſtam perfectamque morbi alicuius cognitionem conſequi, inprimis vero ſi comparationem inter duos conſtituere conamur, vtrum ſcilicet et quatenus duo morbi inter ſe vel differant vel conueniant, merito a nobis poſtulatur, vt primo caſu de vno, vltimo vero de ambobus morbis

1) notitiam hiſtoricam *a*) acquiramus, i. e. vt omnia, quae euenire ſolent phaenomena ſeu ſymptomata, verum morbi characterem, ſenſu noſologico, ſiſtentia cum eſſentialia tum accidentalia *b*) prorſus habeamus perſpecta; quo referendae ſunt omnes et remotae et occaſionales cauſſae, ita vt hac via, quae vnica fere putatur,

2) cognitionem morbi indolis, ſeu cauſſae, quam dicunt, materialis arripiamus. Quum vero ad indolem morbi cognoſcendam ſola hiſtorica de morbo notitia nondum

 dum

a) SELLE Pyretol. method. pag. 16.

b) GOENERI Praeceptoris noſtri m. v. Pathol. pag. 38,

dum ſufficiat, quandoquidem ex hoc fonte certum de natura morbi iudicium nondum fluat, vnum adhuc ſupereſt adminiculum, cui cetera omnia, v. c. illud, quod ex cadauerum ſectionibus deſumitur, longe poſtponenda ſunt *c*), puta ſcilicet:

3) *Analogiam in medelae methodo*, quae certis et diligenter inſtitutis obſeruationibus ſuperſtructa eſſe debet. Vt breuiter et nihiloſecius grauiter neceſſitatem et momentum huius ſubſidii explicem, ipſiſſimis egregii auctoris ſupra memorati verbis vtar. Ille enim tam diſſerte quam ſcite:

„*in chymia corporum, ait, mixtione ex va-*
„*ria eorundem ad alia relatione cogno-*
„*ſcimus, ſic ad morborum indolis cognitio-*
„*nem ipſius medelae ope perducimur, et*
„*ſicut ſyſtema mineralogicum naturale abs-*
„*que corporum examine chemico condi*
„*nequit, ita morborum ſyſtema naturale*
„*ſine experientia practica, qua probe in-*
ſtituta,

c) cel. Selle l. c. pag. 61, cel. Goener l. c. p. 37.

„ſtituta, tum demum ad argumentationem „ex analogia ducimur, nullum eſt d)".

Atque haec pauca in memoriam reuocata praecepta conſilium meum, quod in hacce mea comparatione arthritidem inter et rheumatiſmum ſecutus ſum, ſatis defendent.

Prima igitur ſectio tractabit *de praecipuis ſymptomatibus tamquam ſignis pathognomonicis, nec non de cauſſis arthritidis;* altera *comparationem horum ſymptomatum et cauſſarum cum illis inſtituet, quae rheumatiſmo ſunt propria;* tertia *curationem vtriusque morbi continebit, habita ratione eorum hoc nomine vel diſcrepantiae vel conſenſus.* Quarta denique ſectio *ea complectetur, quae ex prioribus ſequantur, vtrum ſcilicet, et qualis differentia vtrumque morbum intercedat?*

Priusquam vero ipſum laborem aggrediar, ingenue confitendum eſt, me non

d) l. c. pag. 64.

ſine magna verecundia ad tam grave argumentum accedere, quum virium mearum tenuitatem iudiciique immaturitatem probe ſentiam, ex altera autem parte de rei gravitate multisque, quas ſecum fert, difficultatibus perſuaſum mihi ſit.

Longe itaque ab eo abſum, quin totam rem funditus explicaſſe mihi ſumam; dummodo huic ſpei relinquatur locus, hocce imbecillum periculum ob ipſam imbecillitatem et vitia magnum et excellentem forſan in re medica virum, qui melius huic labori vacare poſſit, excitaturum eſſe, vt propitiori Minerua hoc argumentum tractet, vel me ipſum fortaſſis aliquando, viribus ingenii magis excultis, frequentioreque lectitatione et obſeruatione inſtructum hoc opuſculum retexurum eſſe.

Quod tandem cauſſam attinet, qua commotus ſum, vt iam nunc hunc ingenii mei fructum tam praematurum quam immaturum in lucem emittendi cupidus ſim,

ſatis

ſatis illam in ipſa libelli fronte expoſitam eſſe arbitror. Ex more enim in omnibus fere academiis recepto quemque ſummos in medicina honores adſpirantem neceſſitas obſtringit, vt inter alia diligentiae ſpecimina et diſſertationem conſcribat.

Quum itaque Tibi, L. B. plura adhuc videantur immatura ac parum polita, reputes quaeſo, me non ex animi voluntate, ſed neceſſitatis lege coactum ſcripſiſſe.

SECTIO I.

DE PRAECIPVIS ARTHRITIDIS SYMPTOMATIBVS, SEV SIGNIS PATHOGNOMONICIS, ET DE VARIIS EIVS CAVSSIS.

Ἀρθριτὶς, Morbus articularis e) germ. *die Gicht*, gal. la goutte, angl. the gout, b. Het ſterecyn. *leden Krankheid.*

Commune habere videtur hic morbus cum multis chronicis et acutis morbis, quod vera ipſorum natura ſecundum logices praecepta definire nequeat; quo circa in ſola eius deſcriptione acquieſcendum eſt. Sunt vero eiusmodi deſcriptionum duo genera, primum minutiſſima ſymptomata,

totum

e) Veteres hanc vocem ſimul arthritidem et rheumatiſmum ſignificando adhibuerunt, donec BALLONIVS in libro de rheumatiſmo et pleuritide dorſali, Pariſiis 1643 primus hos duos morbos diſcerneret.

totum morbi decurſum ab initio vsque ad finem, cum omnibus et remotiſſimis cauſſis et quam quisque proximam putet, accuratiſſima narratione perſequitur, vt hoc modo eo magis in ſenſus cadat morbus; alterum ex hac prolixa deſcriptione tamquam auri ramentum deſumit, i. e. ſumma momenta breuiter colligit, et abſtractum eius characterem proponit *f*). Vtrumque tamen genus conſilio meo parum reſpondet, ſiquidem prius plura contineat, quam ſcopus meus poſtulat, poſterius autem pauciora. Vt itaque iuſtum teneam temperamentum, characterem morbi a plerisque aphoriſtice duntaxat propoſitum commentatione quaſi interpretabor; non tamen iſti ordini ſemper me accommodabo, quo opus eſt, quando vel nouum morbum explicare vel tamen incognitum aliquid de morbo alioquin ſatis noto proferre volumus. Ne

 vero

f) Vid. CVLLEN'S firſt lines of the practice of Phyſic. Vol. II. pag. 52. cel. SELLE l. c. in appendice. p. 370.

vero male intelligar, et iniquis iudiciis occurram, hoc adhuc praemonendum esse videtur, me in enumerandis signis pathognomonicis et caussis semper arthritidem regularem respicere et anomalae tum solummodo mentionem facere, cum explicatio indolis morbi id requirere videatur, vbi vero definite indicabitur.

Morbo itaque, de quo sermo est, haec verum eius characterem manifestantia signa solemnia sunt; est secundum omnium fere et probatissimorum auctorum testimonium, (quorum nominibus adlegandis chartam haud impleam) *morbus haereditarius* g); inuadit potissimum sexum potiorem; nam foeminae huic morbo obnoxiae firma plerum-

g) CADOGANI in libro, *Abhandlung von der Gicht a. d. Englischen Frftr. und Leipzig 1772*, hoc quidem negat, sed a multis refutatus est, et praesertim, ex mea sententia, acutissime a Car. Geor. SAGER in Diss. inaug. de rheumatismo regulari ac laruato Goettingae 1789.

rumque et quaſi virili gaudent ſtructura, et, quod CVLLENIVS *h*) obſeruauit, eas ſaepius hoc malum infeſtat, quarum fluxus menſtruns admodum copioſus et largus fuit. Omnium rariſſimi hoc morbo corripiuntur ſpadones; quod quum HIPPOCRATES iam animaduerteret, in eam opinionem incidit, vnicam arthritidis cauſſam in venere immodica requirendam eſſe; quam opinionem LIGERVS *i*) vt erroneam vehementer carpit. Inter mares praecipue in hunc morbum incidunt, qui corpore ſunt valido ac robuſto, eodemque ſuccipleno, praeterea capite magno et monente CVLLENIO *k*), craſſiori reti mucoſo. Ill. SELLE, hunc characterum ita depingit; "*ii, inquit, ad* „*arthritidem procliuiores ſunt, qui magnis* „*pollent viribus muſcularibus, laute et magna* „*co-*

h) l. c. pag. 53.

i) TRAITÉ de la goutte Pariſ. MDCCLIII.

k) l. c. p. 54. and men, (inquit) whoſe ſkens are covered with a thicker rete mucoſum, which gives a coarſer ſurface.

*„copia cibos valde nutrientes ſumunt, et „ſimul ſenſibili tamen neruorum ſyſtemate „praediti ſunt, ſiue ab ipſa natura, ſiue „magnis euacuationibus et exinanitionibus, „quibus ingens haec neruorum debilitas ef- „fecta eſt *)".*

Ratione temperamenti, quod imprimis huic morbo faueat, ill. CVLLENIVS *l)*, quamvis certi aliquid conſtituere dubitet, non immerito cenſet, homines cholerico - ſanguineo temperamento, prae aliis arthritide corripi et rariſſime mere ſanguineos aut melancholicos.

Raro praeterea arthritis homines actiuam vitam degentes vel victu quam maxime vegetabili fruentes infeſtat, quin gentes vino et potu efferueſcente abſtinentes minus obnoxiae huic morbo eſſe dicuntur, quam

*) med. clinica. p. 152.

l) l. c. pag. 54.

quam aliae *m)*. Hoc loco LIGERVS *n)* a plurimis pathologis diſcedit, contendit enim, cereuiſiam magis hunc morbum progignere ſolere quam vinum, eo tamen excepto, quod ex pomis conficitur; potus itaque huic morbo fauentes hoc ordine enumerat, 1) *vinum ex pomis* (le Cidre), 2) *Cereuiſiam fortem*, 3) *vinum, quamuis tenue, quod tamen ex efferueſcentibus ſubſtantiis conſiſtit v. c. vinum muſcati, et quod ab illo vocatur le vin de condrieux.* Quam quidem ſententiam hiſtoriae teſtimoniis confirmat, quum in ducatu Burgundiae et Campaniae, vbi maximus vini vſus ſit, nullus fere arthriticus inueniatur, in Flandria

m) La Coſte TRAITÈ pratique ſur la goutte etc. à Amſtelod. 1757 pag. 55. ſequentia hac de re notatu digna habet; "on trouve „en Turquie quantité de vrais MVSVL„MANS, attaqués de la plus mauvaiſe ſorte de goutte, ils n'ont jamais bu de vin, mais ils ſe ſont epuiſés dans leurs ſerails.

n) l. c. p. 75.

dria contra et Normandia, regionibus propter vinum ex piris expreſſum (le cidre) ſatis notis, vulgaris fere ſit morbus, praecipueque quoniam et cereuiſiae fortiores ibi bibantur. Idem obſeruauit MVSGRAVIVS o) inter Damnonios, quibus itidem iſtiusmodi potus ſolemnes ſunt.

Plerumque ante XXXVtum aetatis annum morbus nunquam aggreditur homines; qui enim iunioribus iam annis arthritide vexati ſunt, certo multo proniores in hunc morbum fuerunt, ita vt cauſſarum occaſionalium vis facili negotio agere potuerit.

Quum malum igitur ſit haereditarium et corporibus praecipue robuſtis, ſenſibilibus tamen, inſidietur, omnes cauſſae remotae optime in praediſponentes et occaſionales diſpeſcuntur. Cauſſam praediſponentem quod attinet, quum a peculiari corporis habitu pen-

o) Guil. MVSGRAVE de arthritide primigeia et regulari. pag. 52. 53.

pendeat, iam supra, vbi habitum illum depinximus, ea quae neceſſaria videbantur, attulimus. Cauſſarum occaſionalium vero iuſta exactaque diiudicatio non exiguis laborat difficultatibus, propterea quod in corpore diſpoſito occaſiones, quae minimi momenti eſſe videbantur, morbum ex inſidiis vocare valeant; in corpore non diſpoſito contra plurimae harum occaſionalium cauſſarum coire ſolent, morbo articulari non ſubſequente. In uniuerſum autem hae cauſſae ad duo momenta referri poſſunt; vel enim plethoram efficiunt, vel corpus iam plethoricum in ſtatum debilitatis deiiciunt. Primis adnumeranda videntur vita otioſa et ſedentaria, cibi valde nutrientes praecipue ex regno animali, copioſior vini vſus aliorumque potulentorum efferueſcentium. Altera cauſſarum occaſionalium ſpecies, debilitatem efficiens, nimiam venerem, immodicum potuum inebriantium vſum, impeditam vel imminutam digeſtionem, orta ſit ſiue a nimia ciborum quantitate ſiue ab

eorum

eorum vitiosa qualitate *p)*, nimiam animi vel corporis virium intentionem, vigilias, euacuationes supra modum, cessationem a consueto labore, transitum iusto celeriorem a victu luxurioso ad tenuem, frequentiorem acidorum vsum et tandem perfrigerium pedum complectitur. Ex duabus his caussarum occasionalium speciebus prior magis ad dispositionem quandam conferre videtur, posterior vero plerumque continet caussas excitantes tam primum impetum quam morbi recidiua.

Paroxysmus arthriticus constat imprimis vehementioribus inflamatoriis doloribus quorundam

p) Inter cibos, quorum indoles multum ad hunc morbum producendum facit, ill. MVSGRAVE l. c. pag. 66. refert, carnes ferinas, porninas, lampetrae, concharum, cyprinorum, sturionis. De cyprinorum esu pinguiorum affirmat SCHENKIVS, in Obser. med. lib. V. pag. 751, Podagrosum quendam ita huic cibo audientem habuisse podagram, vt in manu illi esset, hoc pacto quandocunque vellet, eam accersere.

rundam articulorum ex inferioribus ertremitatibus. Qui quidem paroxyſmus interdum derepente ſine omnibus prodromis adoritur, plerumque vero plura ipſius adventum manifeſtantia ſymptomata antecedunt: nempe ſenſus quidem frigoris in ventriculo, quaſi aquae inataret; interdum cardialgia, ciborum appetentia tamen incorrupta; nonnunquam cruditatum ſigna iam ante plures ſeptimanas manifeſtantur? mingendi difficultas et veluti veſicae ſpaſmus *q*); aluus moroſa; vrinae magis flauae, profundeflavae, bruneae, ictericorum, lateritiae *r*), ſub-

q) Vid. STOLL rat. med. pars VIta p. 431.

r) Ioh. SCOT Enquiry into the Gout art pag. 5. ſequentia de hac vrina profert. "I „particularly mention the appearance of „the urine be cauſe the red ſedementis a „certain criterion of the true inflamad Gou- „and never accompanies a ſpurious or im „perfect attack.

ſubinde copioſae limpidaeque ſimul, aut cryſtalinae, nonnunquam cum ſedimento mucoſo albo; grauitas corporis, ſomni minus reficientes, ſtante voraci appetitu non naturali, vna procedunt; mens irritabilior et hypochondriaſis conſueto maior, ſalacitas ſubinde; crurum femorumque dein veluti ſtupor, inſenſibilitas, ſpasmodicaeque affectiones ac crampi; pedum ſudores conſueti euaneſcunt *); pridie ante inuaſionem maior plerumque hilaritas agilitasque.

Hi ſunt morbi prodromi — Reliqua phaenomena et res circumſtantes, ſub quibus paroxyſmus oritur, talia ſunt. In iuvenibus nec debilitatis corporibus impetus ſemper fit menſe Ianuario exeunte, vel Februario ineunte s), maturius aut ſerius, prout calor veris celeriter aut tarde hiemis rigorem excipit; forſan etiam, quo magis

aut

*) CVLLEN l. c. pag. 59.

s) SYDENHAM. l. c. p. 436.

aut minus corpus viciſſitudinibus frigoris et aeſtus expoſitum fuerit *t*).

Nonnunquam impetus veſperi perſentiſcitur primum, plerumque tamen miſer ſanus adhuc cubitum it *u*) et hora demum ſecunda aut tertia noctis expergefactus, doloribus vehementiſſimis magni digiti pedis, calcanei, vel malleoli cruciatur. Dolores deſcribit SYDENHAMVS, optimus huius rei iudex, quippe qui per triginta annos moleſtiſſimo hoc malo laborauerit, tali modo:

"*Hic dolor eum refert, qui oſſium di-*
"*ctorum dislocationem comitatur, cum ſenſu*
"*quaſi aquae tantum non frigidae partis adfectae membranis adfuſae* — Illico poſt acceſſum huius doloris fit horripilatio et febris noctu exacerbans, de qua ill. STOLL *v*):
"*Si eius menſuram,* inquit, *ex pulſu ca-*

 „*pias*

t) CVLLEN l. c. p. 61.

u) SYDENHAM. l. c.

v) l. c. pag. 432.

„pias, ea videtur esse parua et querelis „aegri non respondens". Noctu somni turbati et assidua situs mutatio, donec sub auroram leui madore perfusus aeger incipiat abdormire. Prout febris intenditur circa vesperam noctuque, ita etiam dolor adfectae partis, qui varius esse solet, nunc terebrans, lancinans, morsicans, compressivus. Mane euigilans se refectum modice sentit, dolore mitiore, minus febricitat, at partem adfectam reperit dilucidissime rubentem splendentemque et immobilem prae dolore; venae pone partem adfectam tumescunt, velut ab applicato vinculo *w)*. Post nychthemeron praeterlapsum doloris quidem et febris vehementia dilucide imminuitur, sed prorsus liberatus aeger nondum est, redeunt enim per aliquot dies et dolor et febris sub vesperam, modo maiori, modo minori acerbitate. Tum vero, postquam hoc per plures dies continuatum est

w) SYDENHAM l. c. pag. 437.

eſt, morbus interdum prorſus euaneſcit, et longo demum temporis ſpatio tranſactio iterum in lucem prodit. Plerumque eiusmodi paroxyſmus, qui, monente Sydenhamo, ex pluribus paroxyſmulis conſtat, non diutius, quam quatuordecim dies durat, quamquam in ſenioribus atque iis, qui iam ſaepius hoc morbo correpti fuerunt, diuturnioris morae ſit; ita vt nonnunquam aegri iſti per duos continuos menſes in hoc morbo cubare ſoleant, quin aliqui tantummodo durante aeſtate ab eo immunes ſint.

Paroxyſmo autem prorſus abſoluto, priſtinus ſanitatis ſtatus perfecte reſtituitur et homines, omnes corporis et animae functiones maiori celeritate et alacritate perficiunt *x*). Ratione durationis interuallorum inter maiores paroxyſmos, hoc adhuc tenendum eſt, initio impetus ſingulis trienniis exactis redire; poſtea vero interualla

x) CVLLEN l. c. pag. 63.

iam paulatim imminui incipiunt, ita vt primo ſemel per annum fiat impetus, deinde bis et tandem pluries, durante autumno, hieme et vere. Quemadmodum autem paroxyſmi increbeſcunt, ſic etiam diutius remanent, vt tandem, quum morbus maximum aſcendit gradum, aeger nunquam fere ab eius cruciatu immunis ſit, exceptis duobus vel tribus menſibus aeſtatis, vti ſupra iam dictum eſt. Porro gradus incrementi morbi etiam partibus quae correptae ſunt, indicatur; initio enim vnus ſolummodo pes adficitur, deinde ambo, alter poſt alterum, et ingraueſcente malo, non ſolum ambo pedes ſenſim corripiuntur, ſed dolor, poſtquam pedem, quem poſtremo adortus eſt, ſatis diu cruciauit, ad priorem redit, quod quidem interdum repetitis fit vicibus. Si morbus iam per aliquot temporis ſpatium durauit, ideoque et paroxyſmus frequentior factus eſt, vis dolorum paulatim frangitur; quo autem gradu

dolores

dolores ingrauefcunt, eodem aegri fenfim magis fiunt valetudinarii, omniaque arthritidis atonicae fymptomata accedunt, vt itaque ratio conftet inter violentiam dolorum et magnitudinem interuallorum fanitatisque integritatem per tempus interuallorum; quo maior enim violentia dolorum eft, eo maiora funt et intervalla perfectiorque fanitas; nam SYDENHAMVS ait, "*hoc in morbo dolor amariffimum eft natura pharmacon*".

Poft primos impetus partes, quae ab hoc malo adfectae erant, fimulac paroxyfmus ceffat, priftinam agilitatem et robur prorfus recuperant. Quum autem deinde frequentiores fiunt impetus, partes correptae neque tam celeriter neque tam plenam integritatem recipiunt, fed fuperatis adeo paroxyfmis plus minusue manent debilitatae et rigidae, quin tandem eo miferiarum venit, vt ifta membra omni motu priuentur.

Multis aegris, quamuis non omnibus, nafcuntur, durante morbo notiſſimi illi tophi in articulis *y*), qui initio quidem molles, deinde vero obdurefcentes, mobilitatem membri magis adhuc impediunt.

Tandem tamquam ſignum characteriſticum notandum eſt, arthritidem paululum tantummodo inueteratam adfectionibus nephriticis alternare, vel MVSGRAVIO obſeruante *z*) vtrumque morbum eodem tempore in eodemque homine adeſſe; quin in ipſa huius morbi propagatione eadem alternatio locum habet, ita vt, quum parentes calculoſi ſiue podagrici eſſent, liberi quoque hoc vel illo morbo corriperentur, et quidem ſine diſcrimine fuerit parentum morbus

y) Memorabile mihi videtur, quod MVSGRAVIVS l. c. p. 123. iſtos tophos in arthritico adeo in capitis galea obſeruauerit.

z) CVLENIVS, hos morbos ſemper ſeſe excipere, nunquam vero ſimul adeſſe, contendit l. c. p. 67.

morbus hic vel ille, e. g. ſi fuerunt parentes calculoſi quidam ex liberis calculoſi, alii vero podagrici facti ſunt et ſic v. v.

Atque haec ſunt ſymptomata characteriſtica et praecipue cauſſae remotae arthritidis regularis, quae, quantumuis reſpectu graduum et ratione coniunctionis inter ſe differant, in vniuerſum tamen ſpectatae, admodum ſunt conſtantes, vt vulgarem, qua plerumque arthritis apparere ſolet, formam conſtituant, et tanquam regulae ſuſcipiendae ſint.

Arthritis irregularis ſiue anomala tum vero adeſt, ſi omnes cauſſae remotae et praediſpoſitio cum habitu ſupra deſcripto eius praeſentiam indicant, niſi quod propter multifarias cauſſas acceſſorias aliam induat ſpeciem; ſed, vt magis definite loquar, quum ſummum momentum in arthritide regulari ſpectandum in affectione inflammatoria artuum *a)* inferiorum ex-

a) Scot. l. c. pag. 5. et 107. Cullen. l. c.

extremitatum consistat, omnia alia symptomata, quae loco horum, ceteris paribus, apparent, arthritidi anomalae adnumerantur. Haec arthritis anomala pro diuersa eius origine in tria genera diuiditur, quorum primum est *arthritis atonica*, quando natura ex variis impedimentis prohibita est affectiones inflamatorias in articulis extremitatum inferiorum excitare, ideoque earum loco plures molestiae in his partibus oriuntur. Si haec arthritis adest, symptomata morbosa praecipue consistunt molestiis ventriculi, i. e. appetitu prostrato, cruditate cum omnibus malis quae inde sequuntur, nausea, vomitu, flatibus; nec non ructibus acidis, et doloribus circa regionem vmbilicalem.

His accedunt saepius affectiones spasticae in diuersis trunci partibus, superiorumque extremitatum, quae ructibus leuantur. Praeter has ventriculi molestias non raro adest vel obstructio aluina, vel minor diarrhoeae

rhoeae vel colicae gradus; quaequidem tubi alimentaris adfectiones saepius plus minusue forti hypochondriasi iunguntur. Nonnunquam viscera thoracis in hac arthritide atonica adfectae partes sunt; quod si est, palpitationes cordis, animi deliquia, asthmata etc. oriuntur; in capite quoque hoc casu animaduertuntur dolores, vertigo, symptomata apoplectica et paralytica.

2) Cognomen *retrogradae* accipit arthritis, si adfectiones inflamatoriae articulorum extremitatum inferiorum adfuerunt quidem, verum vel tam exigua vehementia, vel breuissima mora, vt non sufficerent salubribus naturae moliminibus prorsus satisfacere; tum dolores extremitatum subito cessant, eorumque locum occupat dolor hanc vel illam corporis partem adgrediens; nascuntur tunc modo haec, modo illa symptomata pro diuersitate partium correptarum, quae hic eaedem esse solent, quam istae, quarum in antecedente specie mentio facta est.

3ia

3ia porro *arthritis incongrua* (misplaced gout Anglorum) nominatur, ſi morbus primo ſtatim impetu, quum alias artus corripiat, internas infeſtat partes, et quidem eo diſcrimine ab arthritide atonica, vt non, quemadmodum haec, diuturnum ſtatum morboſum efficiat, ſed veram inflamationem, ab aliis inflamationibus ex aliis cauſſis ortis nulla ratione diſcernendam.

Cuius quidem arthritidis anomalae generis diagnoſis difficillima eſt, quamuis cauſſae praegreſſae, phanomena praeſentia, nec minus nocentia et adiuuantia quaedam adminicula ſuppeditare poſſint. Inprimis laborat difficultatibus diagnoſis eius reſpectu ad arthritidem retrogradam. Itaque CVLLENIVS *b)* de hac ſpecie, *"Wether the "gouty*, inquit, *diatheſis does euer produce "ſuch inflamation of the internal parts, wi"thout hauing firſt produced it in the "joints, or if the inflamation of the internal ,,part*

b) l. c. pag. 73.

"part be allways a tranſlation form the "joints preuiouſly affected, I dare not de- "termine; but euen ſuppoſing the later to be "allways the caſe, I think the difference "of the affection of the internal part muſt "ſtill diſtinguiſh the miſplaced from the re- "trocedent gout" —

Iam ad ſummum momentum accedo, ad quod ea, quae hucusque dicta ſunt tendebant ſcil. ad cauſſam huius morbi *materialem ſeu proximam.* Omnes vero easque diuerſas ſententias, quae ab Hippocrate inde vsque ad noſtra tempora hac de re latae ſint, ordine hoc loco referre, tum iuſtos diſſertationis limites ſuperaret, nam in immenſum excreſceret opus, tum valde ſuperuacaneum eſſet, quandoquidem vnusquisque, quem iuuaret multa iſta ac mira cognoſcre, quae per omne aeuum de hoc argumento cogitata et ſcripta ſint, facili negotio voti compos fieri poſſit, dummodo Ligerum, qui omnia circa hanc rem collegit, legat, vel etiam cel. v. SWIETEN, qui

qui in commentariis suis exactius adhuc hoc praestitit. Nihil itaque faciam, quam vt adnotatiunculam adiiciam, quae simul et meam hac de re sententiam continebit, tam ex lectitatione scriptorum praeclarorum virorum, quot scil. legere contigit, quam ex obseruationibus circa aegrotorum lectulos mihi natam.

Enimuero qui exigua tantummodo attentione diuersos auctores de hac re perlegit, statim intelliget, momentum controversum seu dissensum opinionum eo redire, quod, vti in plerisque rebus humanis fieri solet, extrema nimis sectati sint homines, quae tamen aeque longe a recto veraque rerum natura absunt. Voluerunt enim alii, et praecipue omnes fere veteres, et multi quoque recentiorum, explicationem omnium huic morbo solemnium phaenomenorum et ipsam adeo medelam inde sumere, vt pro caussa proxima *solummodo* humorum degenerationem haberent; nam plura morbi ipsius

ipſius phaenomena et curandi methodi id poſtulare ab ipſis videbantur. Proinde omnis cauſſa materialis in peculiari quadam materia peccante latebat, quae pro theoria, tum temporis principatum obtinente, varia erat. Modo atra bilis, modo efferueſcentia ſpirituum animalium; modo acidum quoddam. HOFFMANNVS materiam tartaream ſanguinis accuſabat c); LIGERVS degenerationem mucilaginoſam humorum d). Omnes hae et innumera multitudo aliarum ſententiarum de hac materia peccante, hoc habent commune, quod ſolam materiam, nulla alia ratione habita, reſpiciant. Alii vero, inter quos poſt celeberrimum WHITTIVM multi Angli ſunt, debilitatem huius ab omnibus receptae ſententiae

probe

c) Cuius tamen ſententiam, la COSTE l. c. pag. 24. refutauit.

d) Nec minus et haec opinio a cel. SWITENIO in Commentar. T. IV. pag. 296. conſueta magni huius viri ſolertia et eruditione confutata eſt.

probe ſentientes, quod neque omnia huius morbi phaenomena, neque curandi methodum ex ſola materia ſpecifica explicare poſſint, in aliud, huic prorſus oppoſitum extremum inciderunt, et nullam omnino materiam arthriticam tamquam cauſſam proximam ſtatuerunt. Morbum itaque neruoſis, ex definitione cel. SELLEI e), morbis adnumerant, ſcil. vitium quoddam in vniuerſo ſyſtemate neruoſo, vnicam cauſſam eſſe putant. Quam ſententiam recentioribus temporibus ſtudioſiſſime et tamquam ex profeſſo, vt aiunt, defendit ill. CULLENIUS f), qui octo vel nouem argumenta contra exiſtentiam materiae arthriticae protulit, quibus illam impugnare voluit; ſed quae omnia, ex meo iudicio, non ſolum fracta, ſed funditus refutata ſunt in diſſertatione, quae Halae praeſide cel. GOLDHAGEN anno 1789 in lucem prodiit g)

cel.

e) Md. clin. pag. 355. ſequent

f) l. c. p. 77.

g) Examen doctrinae CVLLENIANAE de natur. morb. arthritica auct. Ioh. Sam. Luther.

Cel. Scot quoque huic opinioni addictus est, quamuis simul materiae biliosae rationem habeat.

Quum igitur ambae partes, tum illa, cui omnia ex materia peregrina explicari posse videtur, tum haec, quae omnino eiusmodi materiam negat, vel saltem pro effectu, non vero pro caussa morbi habet, limites, vt iam supra innui, transilierint, sequebatur, vt neutra pars verum adsequeretur, sed tam in explicandis symptomatibus, quam in medela, ipsorum theoriae de caussa proxima superstructa, fallerentur. Manifestum ergo videtur, sententiam de caussa arthritidis proxima, in qua maxime acquiescendum est, esse eam, quae inter haec duo extrema medium tenet locum, et veram morbi rationem cum in vitiosa concoctione indeque orta irritante acrimonia humorum, tum aucta sensibilitate et irritabilitate ponit, vt itaque fluidae non minus, quam solidae corporis partes, caussam pro-

ximam

ximam coefficiant. Quantum haec opinio eo adiuuatur, quod omni respectu maxime probabilis (quo in rebus aciem effugientibus et litteratis dubiis contenti esse debemus) rationique maxime consentanea sit: tantam accipit mantissam auctoritate virorum, quorum exacto iudicio multum dandum est. SYDENHAMVS enim, vir, cui, si in vllo alio morbo, praecipue in hoc iudicium competit, aperte hanc sententiam probat, dicens; "*omnes animi neruos variis* „*huiusce morbi phaenominis contemplandis* „*acriter intendens, illum* Ἀπεψια *seu labe*„*factatae tam in partibus, quam succis cor*„*poris vniuersis, coctioni ortum debere exi*„*stimo h*)".

Iuerunt porro in hanc sententiam inter omnes medicos longe celeberrimus BOERHAVIVS et egregius eius commentator; cuius rei documenta adferre non opus esse videtur, quum vnusquisque, cui hoc nondum

h) l. c. p. 444.

nondum ſatis compertum ſit, facile ſine me id cognoſcere poſſit; nam placita eorum non ſolum vno vel paucis verbis continentur, ſed diſertiſſime pluribus paginis *i)* a clariſſimo BOERHAVII commentatore exponuntur. Accedit tandem, vt multos alios taceam, auctoritas viri celeberrimi, iam proh! dolor inter coelites verſantis, STOLLII dico, qui luce clarius: interim, inquit, „non in ſolo humore conſiſtere videtur „arthritis, ſed ſimul adeſt exceſſus irritabi„litatis *k*)". Poſtquam hanc de proxima noſtri morbi cauſſa ſententiam tanquam maxime conſentaneam expoſuerim, licitum mihi ſit, priusquam huic ſectioni colophonem addam, vnicam adhuc ſubiungere quaeſtionem: ſcilicet vtrum reuera prorſus neceſſe ſit, vt vtraque remota cauſſa proximam efficiens, nimirum irritabilitas et ſenſibilitas nimis aucta, et vitium in humorum coctione, num, inquam, neceſſe ſit,

 vt

i) p. 331. ſeq.

k) l. c. p. 445.

vt hae duae cauſſae ſemper ſimul exiſtentes et coordinatae, quod aiunt, fingi debeant? anne potius modo haec, modo illa prima ſit, quae aliam tanquam effectum progignat, et quae tunc coniunctae tertium aliquid, arthritidem puta, efficiant? Exemplo quaeſtionem illuſtrabo. Nonne veroſimile eſt, morboſum ſyſtema neruoſum ſenſim ſenſimque vitium coctionis creare, et tunc demum has duas cauſſas morbum producere, et ſic etiam inuerſa vice; nonne continua deprauata coctione indeque orta acrimonia ſyſtema neruoſum ita adfici poteſt, vt exinde hic nec vllus alius morbus ſequatur? Atque haec opinio eo magis mihi arridet, quoniam multa ex ea melius explicari poſſunt, quae celeberrimi viri WHITT et SCOT de ſimilitudine, quae hunc morbum inter et hypochondriacum intercedat, affirmant; praeterea hac via, vti mihi videtur, facilius explicatur tranſitus tot aliorum morborum in arthritidem, iterumque huius in alios.

Quo-

Quotiescunque nempe altera ex his duabus caussis per aliquot tempus sola adfuit et per se varios effecit morbos, paulatim vero diuersis caussis accessoriis illam modificationem nacta est, vt et aliam caussam aduocaret, toties alii quoque morbi in arthritidem transeunt; inuersa vice, si vna harum caussarum remotarum ita fracta est, vt coniuncta cum altera arthritidem progignere nequeat, tunc arthritis in alios morbos transit; exempla primi casus exhibent morbus hypochondriacus et hystericus, nec non multifariae neruorum affectiones, interdum in arthritidem transeuntes; sicuti vltimum casum testatur transitus arthritidis in gonorrhoeam *l*), fluorem album, etc.

Iam itaque satis de symptomatibus et caussis huius morbi dictum esse videtur, vt nunc eo certius accuratiusque in id in-

 quirere

l) Scot. l. c. pag. 95. — Si hunc locum cel. viri legeris, coniecturam, quam facere ausus sum, non prorsus absonam iudicabis.

quirere liceat, quid commune habeant haecce ſymptomata et cauſſae cum illis, quae rheumatiſmo ſunt propria, vel quid peculiare? verbo: quatenus hi duo morbi, arthritis et rheumatiſmus, ratione cauſſarum et phaenomenorum inter ſe vel congruant, vel a ſe recedant; atque hoc examen ſecunda, ad quam nunc progredior, ſectio inſtituet.

Sectio IIda.

COMPARATIO INTER ARTHRITIDIS SYMPTOMATA CVM ILLIS, QVAE RHEVMATISMO SVNT SOLEMNIA.

Hanc ſectionem antequam ipſam adgredior, non poſſum, quin mei ipſius cauſſa, duo lectorem moneam. Primum ipſe probe ſentio, iure a me poſtulari, ſi accurate rem tractare ſuſceperim, vt, priusquam

quam comparationem inſtituam, ſympto-
mata et cauſſas rheumatiſmi ſigillatim per-
ſequar; verum vt, hoc negotio omiſſo,
ſtatim ad comparationem tranſeam, duae
ſuadent rationes; prima eſt ſtudium breui-
tatis, vt ſcil. ſuperuacaneis repetitionibus
ſuperſedere poſſim, cum eadem ſympto-
mata et cauſſae in comparatione recurrant;
altera, quia inanem operam ſumſiſſe vide-
rer, hisce ſymptomatibus et cauſſis iam ab
optimis auctoribus dilucidiſſime expoſitis,
vt merito credere poſſim, ea nullum lecto-
rem in medicorum libris verſatum fugere
poſſe; his accedit, quod conſilium libelli,
qui tentaminis cauſſa ſcriptus eſt, eo non
tendat, (ſaltem auctor huius opellae ab iſta
arrogantia abhorret) vt lectorem edoceat,
ſed potius aliis iudicandum proponat, num
ipſe qui ſcripſit, argumentum ſuum ſatis
calleat; atque hic finis aeque obtineri poteſt,
ſi in comparandis his duobus morbis eun-
dem ordinem ſequar, quo plerumque rheu-

matiſmus deſcribi ſolet; ita tamen, vt in comparatione deſcriptio ſimul contineatur.

Alterum, quod praemittendum putaui, eo conſiſtit, vt ſolummodo rheumatiſmum regularem et ſimplicem intelligi cupiam, ſicuti in antecedentibus etiam de regulari arthritide tantummodo ſermo fuit. Sed haec hactenus.

Quantacunque ſimilitudo inter arthritidem et rheumatiſmum primo intuitu appareat, tantum tamen diſſimilitudinis eluceſcit, ſi diutius in his morbis contemplandis moraris, et, quod iam a me inſtituetur, ad geneſin et ſymptomata vtriusque morbi attendis; ita vt hac ratione (nam de illa tantummodo loquor, niſi ea praeſumere volo, quae in ſequenti demum ſectione explicanda ſunt) contendere audeam, duobus hisce morbis prorſus nihil commune eſſe, quam dolores inflamatorios, licet a multis auctoribus magna eorum ſimilitudo celebretur.

Atque

Atque haec duo dolorum genera aeque bene diſtinguuntur, et a quocunque in arte ſalutari vel mediocriter verſato haud minus diſtingui poſſunt, quam ſi, dolore vel praxi vera obuerſante vel ſolummodo cum ceteris comitantibus phaenomenis accurate deſcripto, quaeſtio oriretur: vtrum hic dolor inflamatoriae, an ſpaſticae ſit indolis? ſi nempe ambo dolores ſimplices ac puri ſunt omnique carent complicatione, vti hoc loco rheumaticus et arthriticus intelligendus eſt. Quemadmodum enim illi cauſſis cuique generi dolorum propriis proaegumenis et ſymptomatibus manifeſti fiunt, (quod exponere hic non locus eſt) ſic etiam vterque hicce morbus, quem iam tractamus comparatus eſt, ſi earundem cauſſarum et ſymptomatum ratio habetur; quod, vt opinor, certis argumentis probare haud difficile erit, idque eo minus, quo magis ea, quae ſupra de arthritide dicta ſunt, ad comparationem cum rheumatiſmo faciliorem reddendam multum conferent.

 Iamita-

Iam itaque ab arthritide diſcrepantia ſymptomata et cauſſas rheumatiſmi eodem ordine perſequar, qui in deſcribendo hoc morbo adhiberi ſolet.

1) Ac primum quidem vnusquisque quancunque aetatem agens rheumatiſmo omnibus anni temporibus obnoxius eſt, nec non raro homines proſperrima valetudine gaudentes ſubito ex manifeſtis et leuiſſimis cauſſis eo corripiuntur; quum contra ex iis, quae ſupra dicta ſunt, appareat, arthritidem quaedam tantummodo corpora adgredi, eiusque cauſſas occultiores, magis continuas et grauiores eſſe, easque ſenſim modo vim ſuam exſerentes, ita vt malum gliſcens accedat.

Praeterea de arthritide monitum eſt, eam plerumque mares ſolum et quidem prorſus adulta aetate demum inuadere, adoleſcentes vero et mulieres ſub quadam tantum conditione; at rheumatiſmus non ſolum ſine reſpectu ſexus aetatisue homines vexat, ſed

praeci-

praecipue eos, qui immunes manſerunt ab arthritide, itaque ſecundum regulam ſupra conſtitutam mares ab aetate iuuenili vsque ad XXXVmum annum *m)*, et feminae non ſolum aeque ac viri, ſed ſaepius adeo, obſeruante cl. HOME *n)*, hoc morbo adfliguntur.

2do) Arthritidis paroxyſmi reuertuntur ſaepe vel absque cauſſis manifeſtis *o)*, ſeruat-

m) CVLLEN l. c. pag. 11.

n) Guiliemus BROOK, Diſſertat. inaug, de Rheumatiſmo acuto, vid. Diſſertationes med. Edinburg. vol. II anni 1789 pag. 9. ſequentia habet — "*Vir clarus Dr.* HOME *praxi ſua* „*in noſocomio regio Edinenſi edoctus, notauit* „*feminas, quae in rheumatiſmum incidunt,* „*quantum ad numerum ſpectat mares plus* „*quam 3. 1 excedere.* Hoc negligentiae illarum, dum proueniunt menſtrua, quo tempore ſyſtemata muliebria cauſſis excitantibus facillime afficiuntur, tribuendum putat".

o) WITHERS obſeruations on the abuſe of medicine London. 1775 pag. 48.

ſeruatque periodos determinatos, id quod nunquam de rheumatiſmo obſeruatur, et ſi interdum reuertuntur rheumatiſmi, fit ſemper poſt manifeſtas cauſſas procatarcticas, vti eſt perfrigerium, quod quidem et arthritidis reuerſioni anſam praebere valet, haec autem et absque huiusmodi cauſſis occaſionalibus periodos ſuas ſeruat. *"Ich habe oefters bemerket* (inquit cl. VOGEL *p*) *daſz „Erkaeltungen bey Podagriſten auſſer der „gewöhnlichen Periode, wenn das Podagra „ſonſt wieder zu kommen pfleget, eher „Rheumatismen, Catarrhalfieber und dergl. „hervorbringen als das Podagra.*

3) In arthritide plerumque aut forſan ſemper digeſtio eſt turbata *q*), quare anorexia aut bulimina, anima foetens, nauſea, ructus, flatus, acor primarum viarum, obſtructiones alui, vel diarrhoea, excretio foecum foetentium, languor et grauitas membrorum arthritidem, vt ſupra vidimus, proce-

p) *Handbuch* d. p. A. K. 2 B. p. 85.

q) VOGEL. l. c. pag. 83.

praecedunt; quod vero in rheumatiſmo vel non animaduertitur, vel tantum vt accidentale quid obſeruatur *r)*.

4) Rheumatiſmus reſidet praecipue in muſculis eorumque membranis *s*) et per tendines atque aponeuroſes interdum quoque per vaginas neruorum latius expanditur; quare mobilitatem membri non omnem ſuſpendit ſed tantum quatenus hunc vel illum tendinem aponeuroſin vel membranam vinctam tenet *t*); arthritis vero latius per aponeuroſes non expanditur, ſed capſulae ligamentari adfixa manet; quare membri quoque mobilitas penitus ſuſpenditur, donec materia arthritica in aliud membrum ſe receperit *u*).

Externe

r) HOFFMAN Med. rat. T. III. Lect. 1 cap. III. §. 34, MVSGRAVE de arthrit. ſymptomat. p. 18. Macbride Introductio methodica. T. II. pag. 243.

s) LENTIN l. c. p. 123.

t) LENTIN l. c. p. 123.

u) Conf. plura Sect. Ima loca.

Externe residet arthritis praeter maiores articulationes praecipue in minoribus digitorum, manuum ac pedum, cubitorum, genuum, rarius humeri, rarissime in tota spina dorsi; quod rarissime de rheumatismo obseruatur, nam maxime vulgaris rheumatismi sedes est humerus et homoplatae superna pars; deinde caput, oculi, fauces, gingivae, aures, collum, pleura, vesica vrinaria, lumbalis regio, coxae et femur, secundum iter fasciae latae *v*).

5) Stragulorum vel fotuum calore dolorem rheumaticum exasperari, arthritidem mitigari, adfirmant cel. LENTIN et VOGEL hic vero addit, *„welches iedoch nicht von „chronischen gilt, wenn der leidende Theil „kalt ist„ w)*.

6) Quod

v) CVLLEN l. c. pag. 12. LENTIN l. c.

w) Contra hanc sententiam, SAGER l. c. p. 13. Obseruationem a semetipso factam adlegat; „ego, inquit, interea tamen in „viro 55 annorum rheumatismo chronico, „scil. ischiatico malo laborante obseruaui et „ibi dolores stragulorum ope esse auctos.

6) Quod ſemel adgreſſus eſt membrum rheumatiſmus, praecipue chronicus, diutius et conſtanter tenet *); arthritis contra ſedem multifariam mutat, praeſertim ſi iam eſt inueterata.

7) In

*) Circa hoc diſcrimen SAGER l. c. haec monet; "Sed hoc de rheumatiſmo vago „dici nequit. Sic ego quoque ipſe in rheu„matiſmo chronico poſt 8 dies dolorem „ex vno femore ad alterum transmigraſſe „obſeruaui". Sed ex meo iudicio per ſe intelligitur, rheumatiſmum vagum hac dicta proprietate eximendum eſſe; quae tamen nihil omnino ad rem refert, quum grauioris ſit momenti, ipſum rheumatiſmum chronicum contraria prorſus indole eſſe quam arthritidem inueteratam; rheumatiſmum vero magis eſſe vagum, ad acutum inclinare, et inuerſa ratione characteriſticum eſſe rheumatiſmo chronico, vt fixus ſit, inter omnes fere ſcriptores conſtat, et tanquam canon conſtitutus eſt; quem quidem innumeris praeſtantiſſimorum medicorum experientiis probatum cel. SAGER vnica a ſe facta obſeruatione refellere nequit.

7) In arthritide vrina et aluus putridum olent, ſudor vrinoſum *x*) et vrina poſt ſeparationem ſedimentum rubrum et quaſi arenulis refertum deponit, nec aeger vt plurimum niſi tertiam potulentorum, quae adſumit, partem per veſicam reddit *y*).

8) Porro in arthritide, CLERKIO obſeruante, vrinae filamenta quaedam innatant, quae exemta cryſtallos pelluciditate aequant, et exſiccata calcem formant albam quam doctiſſimus vir pro vera arthritidis, podagrae et calculi materie habet.

9) Adfinitas calculi cum arthritide in rheumatiſmo locum non habet; praeterea in arthritide vel obſtinaci iamque inueterata tandem in extrema parte articulorum oriuntur concretiones illae calculoſae ſeu TOPHI; nunquam vero hi in rheumatiſmo ſunt obſeruati.

10) Con-

x) LENTIN l. c. p. 125. VOGEL l. c. p. 84.

y) SYDENH. l. c.

Contra autem in cadaueribus arthriticorum nunquam materia illa gelatinosa seu serosa musculis insidens est inuenta, qualem in cadaueribus rheumatismaticorum reperimus *a*).

11) Arthritis interdum primariam sedem figit in parte interna; (illa scil. quam supra incongruam nuncupauimus) e contrario rheumatismus ab externis partibus ad interiora vergit, vel oriens ab internis caussis exteriora petit *b*).

12) Oritur arthritis directe ex pluribus caussis nunquam rheumatismum gignentibus, vt luxurioso vitae genere, nimio veneris vsu, motu corporis neglecto.

13) Adhuc ill. LENTIN *c*) et VOGEL *d*) tale in medium proferunt discrimen, nimirum quod in rheumatismo dolor febrem, si

a) SYDENH. l. c. WITHERS l. c. p. 45.

b) VOGEL l. c. p. 85.

c) l. c. pag. 123.

d) l. c. pag. 84.

ſi qua ſequitur, praecedat; in arthritide dolor febrim demum ſequatur, febrisque vehementia remittat, ſimulac membrum tumorem conceperit.

Quod tamen diſcrimen, licet ab his egregiis viriis, quorum, auctoritati multum tribuendum eſt, conſtitutum, addubitare cogor; non quidem ex ea ratione, quae cel. SAGERVM *e*) induxit, vt id prorſus reiiceret, quandoquidem, vt ille contendit, *fieri poſſit*, vt eadem cauſſa in corpore rheumatiſmum generans ſimul et febrim excitet; nihil amplius enim hoc argumento probatur, quam, vt ita dicam, poſſibilitas pathologica, nec, ſi quid video, alicuius momenti eſſe poteſt, quando de factis ſermo eſt, quae tanquam res experientiae ſtatuunt. Sed ratio, quae me impellit, vt diſcrimen, ſupra dictum, addubitem, auctoritas eſt maximorum teſtium contrarium aſſerentium, nimirum quod febris

e) l. c. pag. 14.

bris in arthritide dolorem ſequatur. Sic v. g. SYDENHAMVS poſtquam dolorem ceteraque ſymptomata deſcripſit, aperte: "*Mox*, inquit, *ſequitur rigor cum horrore* „*et febricitatione aliquali*" *). Nec minus MVSGRAVIVS febrim inter ſymptomata incrementi refert, talia apud eum, itidem poſt deſcriptionem doloris et reliquorum ſymptomatum, leguntur ipſiſſima verba: "*Vigilanti arthritico dolenti, et inquieto* „*ſuperuenit febricula, ſiti et aeſtu corporis* „*uniuerſali comitata* **)".

Quibus auctoritatibus niſus (propria ſcil. experientia deſtitutus nihil conſtituo) ſupra quoque in exponendis ſymptomatibus arthritidis ita rem deſcripſi.

Longe maioris ponderis ſunt diſcrimina phaenomenorum vtriusque morbi, quae iam adiiciam.

14) Retropulſa arthritis lubentius corripit ventriculum, inteſtina, renes et bron-

 chia,

*) Syd. l. c. p. 437.

**) De arthritide primigen. p. 33.

chia, quam alias partes *f*); rheumatiſmns vero facilius ad collum, hepar, lienem, pleuram, veſicam etc. ſe recipit *g*).

15) Materies arthritica nunquam penitus e corpore eliminatur praeterlapſo paroxyſmo *h*). Sed materies rheumatica ſemper; niſi rheumatiſmus chronicus antea fuerat neglectus.

15) Rheumatiſmus neque per contagium poſteritati vel propinquis impertitur; arthritis vero labe haereditaria et contagio contrahitur; id quod iam ſupra inter ſigna pathognomonica arthritidis commemoratum eſt, ſimulque indicatum, omnia dubia, quae

f) Conf. h. opuſc. Sect. I.

g) VOGEL l. c.

h) Argumenta huius aſſerti ex parte iam ex iis eluceſcunt, quae iu ſectione prima de qualitatibus huius morbi attuli, omnia vero collegit SAGER ex MVSGRAVIO. Itaque ſuperuacaneum eſſe videtur, ea iterum hoc loco ſtilo perſequi.

quae contra hanc opinionem mota ſint, aeque diſerte ac ingenioſe a cel. SAGERO refutata eſſe.

Tandem non praetermittendum eſſe videtur diſcrimen a cl. VOGEL *i*) conſtitutum, vt hac occaſione hancce opellam vel vna noua obſeruatione exornem, quae forſan efficiet, vt lectorem non poeniteat laboris perlegiſſe diſſertationem.

Diſcrimen, cuius modo mentionem feci, ipſis auctoris verbis ita declaratur; „*Den* „*podagriſchen Tripper und weiſſen Fluſs,* „*der vor Clerk von niemandèm bemerket* „*worden, hat meines Wiſſens nie eine rheu-* „*matiſche Materie hervorgebracht.*

His vero repugnant non ſolum experientiae LEAKII, MORGAGNII, RIDLINII, RAVLINII et STOLLII, ſed etiam teſtimonium viri, cuius effata in re medica, merito et ſaluti totius artis ſalutaris, tanquam

 ca-

i) l. c. p. 85.

canones ſpectanda ſunt, et reuera ab eruditiſſimis viris noſtrae aetatis ſic conſiderantur, dico ſcil celeberrimum RICHTERVM, praeceptorem, quem ex intimo animi affectu deueneror. Qui itaque egregius vir ſecundum morem ſuum, nunquam ſatis laudandum, diſcipulis ſuis nouiſſima ſemper et grauiſſima tum ex ſua ipſius tum ex aliorum experientia proponendi, obſeruationem nuperrime factam mihi et aliis eius auditoribus enarrauit. Tres iuuenes ſimul deambulantes in itinere anteceſſa vehemente aeſtuatione non minus vehemens perfrigerium perpeſſi ſunt. Breuiſſimo tempore poſt omnes ſimul effluium ex vrethra vna cum omnibus ſymptomatibus gonorrhoeae benignae experti ſunt, necnon dolores in omnibus artubus vagantes. Quum vel minima ſuſpicio cauſſae ſyphiliticae procul abeſſet, ſola antirheumatica remedia adhibita ſunt, quibus breui tempore conualuerunt. Iam vero cum unicus eiusmodi caſus, a viro obſeruatus, cu-

ius

ius acre ingenium atque ſagacitas errorem et fallaciam non admittunt, iam ſufficiat, ad id probandum, quod probare volumus; quanto magis confidendum eſt, quum haec obſeruatio ſimul in tribus diuerſis hominibus confirmata ſit?

Quodſi vnquam hancce ſcriptiunculam dignabitur aliqua attentione vir clariſſimus, cuius ſententiae haec obſeruatio contraria eſt, rationem meam, cur hoc ſcripſerim, ſpero, agnoſcet, quae nulla alia eſt, niſi vt ipſi ſeu veritati, cui eſt amicus, officium debitum praeſtem.

Enarratis, tam accurate, quam fieri potuit, omnibus tum veris tum putatiuis diſcrepantiis, quae arthritidem inter et rheumatiſmum omnibus fere temporibus notae ſunt, ſuperſunt ea adiicienda, quae plurimi ſcriptores de cauſſa proxima rheumatiſmi cogitauerint, vt haec cum illa arthritidis comparentur. Atque hic om-

nes *k)* fere eo conueniunt, cauſſam rheumatiſmi proximam tribuendam eſſe *acri materiei in vaſis lymphaticis haeſitanti, qua nerui tum praemantur, tum propter eius acrimoniam irritentur.*

Cvllenivs ſolus eſſe videtur, qui etiam hac in re, vti in arthritide, peculiarem materiam reiicit, prorſus nouam de rheumatiſmo conſtituens pathologiam, vtpote qui affectionem inflammatoriam in vaſis ſanguiferis vna cum quodam rigiditatis gradu in fibris muſcularibus pro cauſſa proxima rheumatiſmi acuti habeat, rheumatiſmi vero chronici atoniam et rigiditatem tam fibrarum muſcularium quam vaſorum ſanguiferorum *m*).

Sed

k) Macbride l. c. p. 243. Stoerk annus med. p. 115. Nicolai patholog. p. 436. Sydenh. l. c. 273. Boerhave de cognoſc. et cur morb. §. 1491.

m) l. c. p. 26 — 34.

Sed omiſſis pluribus aliis difficultatibus, quibus haec explicandi ratio obnoxia eſt, cenſeo, 1mum ſecundum conſuetas in pathologia receptas notiones atoniam cum rigiditate coniunctam in muſcularibus fibris et vaſis ſanguiferis cogitari non poſſe, quamuis praeceptor, quem pie deueneror, cel. HERTZ *) merito moneat, debilitatem *neruorum* tam a nimia rigiditate quam flacciditate pendere poſſe. 2do Quomodo ex ſola atonia fibrarum muſcularium vehementes dolores explicari poſſint, non video; alias obſeruatur in morbis atoniam doloris vacatione gaudere.

Nouimus tam multas rheumatiſmorum ſpuriorum ſpecies, v. c. rheumatiſmum a cauſſa ſcorbutica, ſyphilitica, cancroſa, ſcabioſa etc. quid impedit, quo minus et ſimplici rheumatiſmo, vbi omnes iſtae cauſſae rheumatiſmi ſpurii non reperiuntur, peculiarem materiam, genus ſeu rheuma-

 tiſmum

*) *Briefe an Aertzte 2te Samlung.*

tiſmum verum conſtituentem, adſcribamus? Quum ſaepius in noſtra diſciplina ſpecies deſcribantur, quamuis genus ignoremus, ſeu vbi ſaltem genus nunquam in ſenſus noſtros externos incurrit, v. c. miaſma peripneumonicum; quidni? in hoc morbo genus recipiamus, in quo accuratiſſime omnes ſpecies enarrare valemus, et omnia phaenomena, tum criſis, materia gelatinoſa in cadaueribus, etc., tum frequentiſſima remota cauſſa, puta tranſpirationem ſuppreſſam, quin omnia fere eiusmodi materiam in rheumatiſmo vero adeſſe, nos docent? — At non indiget res mea defenſione, quum, vti ſupra dixi, inter maximos medicos priſci et recentioris aeui conſtet, in rheumatiſmo propriam irritantem materiam latere. Sic, vt pauca tantum et grauiſſima teſtimonia afferam, Macbride; "*Obſeruatio*, inquit, *attentior* „*demonſtrat, duo genera diſtincta ab iis* „*conſtitui, acrimoniam rheumatiſmaticam ab* „*arthritica minimum tantum differre, quan-*

„*tum*

„ium, quae morbillos parit, materia mor-„bifica diuerſa eſt ab ea, ex qua variolae „naſcuntur" n) — Cel. SELLE *o)* ita ſententiam explicat. *"Und endlich,* inquit, *„ſcheint ſich die rheumatiſche Materie von „der arthritiſchen darinn zu unterſcheiden, „daſs jene ein Abkömmling von dieſer iſt, „und daſs es bey der rheumatiſchen Ma-„terie an Kräften fehlt, um ſie ſo zu „verarbeiten, daſs ſie zur gichtiſchen werde; „wenigſtens iſt die gichtiſche Materie weit „ſubtiler als die rheumatiſche".* — STOERK quaeſtionem proponit, an in ſero ſanguinis praecipua ſit mali ſedes *p*)? Praeterea egregius hic obſeruator magnam exemplorum multitudindm enarrat de rheumatiſmis methaſtaſibus ichoroſae materiae ſanatis, vbi nulli dubitationi locus eſt, vtrum materia transpoſita effectus, an cauſſa morbi fuerit.

De-

n) l. c. p. 240.

o) Med. clin. p. 154.

p) ANNVS med. II. p. 115.

Denique cel. Cotvnivs in eximio eius libro, de Ischiade neruoſa, tam manifeſte, opinor, probauit materiam rheumaticam tanquam cauſſam proximam rheumatiſmi, vt nulla theoretica ſubtilitas hanc veritatem infringere poſſit.

Iam vero, poſtquam de comparandis cauſſis et phaenomenis vtriusque morbi tantum dictum ſit, quantum per limites huius libelli dici potuit, ad vtriusque morbi medelam inter ſe conferendam me accingam, vt appareat, qualis ſit hoc nomine vel conſenſus vel diſſenſus, vtque hac disquiſitione inſtituta iudicium de natura diſcriminis inter hos morbos ferri poſſit.

Sectio

Sectio IIIia.

ARTHRITIDIS ET RHEVMATISMI MEDELA, HABITA RATIONE EORVM HOC NOMINE VEL DISCRIPANTIAE VEL SIMILITVDINIS.

Quemadmodum in antecedentibus ſectionibus conſilio mihi propoſitio ſufficiebat, pathognomonica tantum ſigna et praecipuas vtriusque morbi cauſſas attuliſſe, ſic etiam hoc loco non opus eſt, vniuerſam curandi methodum toto ambitu perſequi. Itaque probatiſſima duntaxat et ab optimis ſcriptoribus laudata remedia, ſecundum indicationes generales, in medium proferam.

Qunm praeterea cautelae in ſingulis remediis adhibendae generalioribus praeceptis nitantur, quae etiam in aliis morbis valent, eas ſolas attingam, quarum obſeruatio inprimis in his morbis ſanandis requiritur. Tandem de arthritide et rheumatiſmo

tiſmo ſimplici ſermonem eſſe, non vero de complicationibus et ſpuriis ſpeciebus, ne verbo quidem monendum.

Quum antea de arthritide primo loco tractare ſolitus ſim, etiam in hac ſectione primum obtineat locum.

A) Cura arthritidis.

In regulari arthritide, de qua iam praecipue loquimur, quum impetus certis tantummodo temporibus ſeu periodis inuadant, et in interuallis abſoluta fere omuium functionum integritas adſit, medela hanc ipſam ob cauſſam duo habet momenta, nempe

a) curam paroxyſmi, quae omnia ea amplectitur, quae durante paroxyſmo ipſo adhibenda ſunt, neque eo conſilio, vt eum depellamus, ſed nimiam eius acerbitatem leniamus, tolerabiliorem reddamus, vel mortem imminentem arceamus,

b) Curam radicalem vel prophylacticam, quod prius nomen illi conuenit, ob bonam medici voluntatem, poſterius autem

ratione

ratione effectus, quem aeger ab ea experitur, verius esse videtur.

Licet enim triplex propositum sit medelae in omnibus, quae praecipiat, scilicet vt vel in disposito, vbi nondum in lucem prodiit malum, occurrat et praecaueat, vel, vbi iam paroxysmis quibusdam manifestum factum est, prorsus exstirpet et deleat, vel tandem id saltem efficiat, vt impetus quam rarissimi et lenissimi euadant, vltimum tamen, quod dolendum! plurimis casibus solum obtineri solet, et quidem maxima medici et aegri diligentia. Nam vera cura radicalis, quatenus consilio et arte effici potest, (casu quidem, vulneribus vel vehementioribus animi pathematibus paroxysmos subito euanuisse nec vnquam rediisse, historia medica multis probat exemplis) tam raro felici successu gaudet, vt maximi tum prisci tum recentiores medici eam impossibilem praedicent et solummodo tanquam pium desiderium con-

confiderent. Iam AURELIANVS q) non solum omnes difficultates huius medelae radicalis bene nouit, sed etiam caussas earum expresse descripsit q), et nostris temporibus egregius STOLL talem sententiam fert: *Non speres*, ait, *neque facile tentes radicalem arthritidis curam, si aeger annosam iam habet et fere continuam arthritidem; ita enim tunc morbus coaluit cum toto homine, vt eum pessumdes potius, quam ex toto ob arthritide liberes r*).

Primum itaque agatur de remediis in ipso paroxysmo in auxilium vocandis.

Quia hic aeger semper in statu febrili versatur, inprimis febris indoles spectanda est, eique tractatio accommodanda: ita tamen, vt semper diaphoresin respicias.

Febre igitur ad biliosas vergente symptomatibusque sordium admodum vrgentibus

q) morbor. chronic. Lib. V. cap. II. p. 560.
r) l. c. p. 449.

bus, initio ſoluentia antibilioſa, emetica lenia vel catharctica, prout materia vel ſurſum turgeſcit, optima et ſaepe admodum ſalutifera remedia ſunt; ſimul quies et tenuis victus commendanda ſunt. Inter euacuantia in hac febre emetica aliis praeferenda videntur, quia minus debilitant, quam purgantia, et inſuper magis ſunt antiſpaſtica et diaphoreſin promouentia. Quodſi vero res ac conditio remedium laxans neceſſario efflagitarent, leniſſimum ſit; v. c. ſerum lactis tamarindinatum, tartariſatum, vel, quod LENTIN *s)* mauult, infuſum lax. managet. abſque ſemine coriandri cum mirab. Glauberi, vel ſimilia.

Si febris magis ad inflammatorias ſeſe inclinat, vel ſi prorſus inflammatoria eſt, quemadmodum a plurimis obſeruatoribus deſcribitur, pulſu duro et pleno, et doloribus vehementiſſimis, apparatus antiphlogiſticus toto ambitu locum habet, duabus tamen rebus

s) l. c. p. 126.

rebus exceptis, nimirum ex altera parte frigus externum non admittendum, ex altera modicus boni vini vſus non denegandus eſt, praecipue ſi miſer debili ventriculo laborat et antea vino adſuetus ſuit. In vena ſecanda, (nam ſolet in hoc caſu, praecipue in iuuenibus ac robuſtis, vena ſecari) maxima cautio, tum propter regulas generaliores, tum propter duas hic praecipue ſpectandas rationes, obſeruanda eſt; prima ratio eſt, quia ſecundum probatiſſimam cel. MEADII *t*) experientiam, venaeſectione dolor ab alio loco ad alium propellitur, ideoque egregium remedium eſt, quandoquidem nobiliores partes, quae ab arthritide cruciantur, liberare poſſimus venaeſectione; ſicvti vero arthritis retrograda hoc remedio in regularem mutari poteſt, ita etiam inuerſa ratione paroxysmus regularis hac ipſa re retropelli ſolet *u*); altera ratio, quae praeci-

t) Monita & praecepta med. p. 201. v. SWIET. l. c. p. 345.

cipuam prudentiam in phlebotomia ſuadet, eo conſiſtit, ne corpus nimis debilitetur et ſic ad arthritidem atonicam disponatur. Quodſi igitur indicationi quolibet tempore eminenti ſatisfactum, et febris eo euidenter imminuta eſt, tum a diaphoreticis primo lenibus deinde fortioribus multum ſperandum eſt. Exordiaris ergo ab infuſo ſaturato cardui benedicti v. Sambuci, mixtura cum rob. Samb. et Spirit. Mindereri et pergas ad ptiſanam ex radicibus Sarſaeparillae, Chinae, Bardanae *v*), ad Camphor. *w*) liquor C. C. ſuccinat. aliaque. Simul vero victus vegetabilis et diaphoreticum regimen obſervetur; maneat itaque miſer in lectu, donec ſenſim ſenſimque criſibus partialibus, ſudore et vrinae hypoſtatica, (quae intra vnumquodque nychthemeron fiunt) materia nociva prorſus eliminita ſit, tonus partium affectarum reſtitutus, et hac ratione paroxysmus, qui, vti ex antecedentibus apparet, modo

v) Lentin l. c. pag. 126.
w) La Coste l. c. p. 65.

modo per XIV. dies, modo diutius durat, omnino cesset. Tandem inter remedia in hac morbi periodo adhibenda commemorandum est opium; nam nunc demum, vbi omnia symptomata febrilia euanuerunt, et dolores adhuc somnum nocturnum inquietant, ante cubitum guttulae quaedam laudani *x)* cum fructu propinantur. Initio vero paroxysmi plus damni quam salutis adfert.

Haec fere sunt praecipua aeque probatissima interna et vniuersaliter vim exserentia remedia (quocirca et venaesectio illis adnumeratur) quae durante paroxysmo praecipi solent.

Inter externa et topica, quorum ab omnibus temporibus ingens cohors ad dolores leniendos commendata fuit, v. c. cataplasmata emollientia, anodyna, inunctiones cum balsamo sulphuris therebintinati, verberatio cum vrticis, moxa *y)* cetera; duo solum-

x) CVLLEN l. c. pag. 113. SIDENH. l. c. p. 476.

y) BOERHAAVE de Cog. et curand. morb. §. 1278.

ſolummodo reperiuntur, quae cum ſecuritate et ſpe proſperi euentus applicari poſſunt, nempe

a) hirudines, quarum quidem vſus in ea periodo optimus eſt, quando membrum dolens tantum rubet, non vero tumet; minime contra applicandae ſunt membro ſudare iam incipienti.

b) Alterum remedium externum non minus ſecurum et ſalutiferum eſt inuolutio ope panni mollis, (Flanel) vel ex ſententia cel. LENTINI, panni cera viridi therebintina obducti, *(grünes Wachstuch)* quo pedes iuſta tranſpiratione ſeruantur. Omnia alia topica vel omni fructu carent, vel adeo materiam maximo miſerorum damno retropellunt.

Poſtremo poſtquam haec remedia exſpectatum ſucceſſum habuere, et paroxysmus prorſus abſolutus eſt, quidam *a*) in vniver-

a) LIGER l. c. p. 239. La COSTE l. c. p. 69. STOLL. l. c. p. 455. Quin Cheyney

versum exigiuum laxans ad corpus a materia arthritica omnino purgandum commendant; quod tamen alii, quorum princeps CVLLENIVS est *b*), dissuadent, itidemque in genere, quandoquidem inde morbus facile recidiuus fieri possit.

Interim nihil de hoc remedio in genere dici posse censeo, sed vsum eius in vnoquoque singulari casu, ex vniuscuiusque indiuidui statu diiudicari debere, vtrum scil. indicatio, an contraindicatio maioris momenti sit.

Quid in tribus arthritidis anomalae speciebus agendum sit, proprie huc non pertinet, tamen et quia in priori sectione mentionem illarum feci et ne nimis imperfectum sit opusculum, quam breuissime potero, praecipua duntaxat remedia saltem nomi-

ney omnem paroxysmi curationem solis absoluit purgantibus, vnoquoque mane sumendis et vespera opiatis. vid. SCOT. l. c. p. 122.

b) l. c. p. 114.

nominabo, quae durante paroxysmo *retro-gradae* et incongruae arthritidis in subsidium vocanda sunt. Quae ad atonicam spectant, quum sit magis chronica, infra, vbi de cura radicali dicetur, locus magis idoneus erit paucis hanc anomalae speciem tangendi.

Si igitur in *retrograda* ventriculus pars affecta est, optimum remedium esse videtur vinum candidum et generosum *c*) vel vna cum aromaticis, vel si id nondum sufficiat, spiritus ardentes *d*), cum assa foetida, seu solutio assae foetidae in alcali volatili *e*), Electuor. thebaic *f*) et camphora, moschus, etc. Si forsan cum affectione ventriculi crebri vomitus coniuncti essent, initio aqua tepida

 vino

c) SYDENHAM. l. c. p. 474. CVLLEN l. c. p. 119.

d) CVLLEN l. c.

e) ibid.

f) ibidem.

vino mixta eos adiuuare potes, deinde vino ſolo, et tandem, vbi opus erit, aliis ſupra memoratis remediis. Idem faciendum eſt accedente diarrhoea. Ad externa remedia, non ſolum in hoc rerum ſtatu, ſed etiam quando materia in quancunque aliam partem delata eſt, vtiliter adhibenda, referas balnea aquae tepidae, cui ſemen ſinapi infuſum fuerat, cantharidum adplicatio, vel ſinapiſmus acrior, pediluuia, ſemicupia, moxa *g)* etc.

Si materia arthritica in pulmonibus depoſita eſt, et aſthma, peripneumonia ſpuria etc. oriuntur, antiſpasmodica, opium, viſicatoria in pectore et pediluuia efficaciſſima remedia ſunt.

Arthritide cerebrum inuadente, et vertigine, apoplexia et paralyſi accedente, vnica remedia, a quibus aliqua ſalus ſperanda eſt, ſunt veſicatorium vniuerſo capiti impoſitum, irritantia, de quibus ſupra monui

g) Stoll. l. c. p. 454.

nui, extremitatibus applicata, et interne data excitantia neruina.

Altera ſpecies, hoc loco memoranda, illa eſt, quam ſupra *incongruam* (miſplaced) nominaui. Quum autem haec, vti ſupra in eius deſcriptione expoſitum eſt, in affectionibus inflammatoriis acutis earum partium, quas adoritur, conſiſtat, atque iſtae affectiones inflammatoriae nihil differant ab aliis inflammationibus, quae aliis cauſſis ortum debent, ſequitur, vt cura ſit talis, qualem omnes aliae inflammationes requirunt.

Paroxysmo igitur, fuerit ſiue regularis ſiue irregularis, prorſus deſinente, ita vt aeger vires iam recuperauerit, ad alterum medelae momentum circumſpiciendum eſt, puto:

Curam radicalem ſeu prophylacticam.

Quam difficilis vero illa ſit et quam rariſſime votis noſtris reſpondeat, licet nec a medico nec ab aegroto quidquam

omissum sit, iam in vniuersum supra disputatum est; non possum tamen, quin hoc loco et istud adiiciam, in quocunque morbo mali ominis esse et semper difficultatem curationis portendere, si magna remediorum multitudo est, praecipue cum in hac medicaminum farragine multa reperiuntur, contrariis viribus praedita, quod in eiusmodi casibus ita comparatum esse solet; exemplis inseruiunt tenia, hydrops cerebri, calculi vesiculae felleae et vesicae vrinariae, colica pictonum, etc. Contra omnes hos et multos alios his similes morbos innumera fere ab omnibus hominum aeuis remedia commendata sunt, et nihilo secius exempla, vbi cura bene cessit, rarissima; par quoque ratio nostro morbo est respectu curae radicalis. Atque haec ipsa eximia curationis difficultas, vt aciem mentis ad finem mihi propositum vertam, nonne essentiale discrimen inter arthritidem et rheumatismum constituat? quum hic multo frequen-

quentius et multo facilius, ſaltem donec nondum inueteratus eſt, ſanetur? Sed haec tantum in tranſitu dixerim; iam ad ipſam curam radicalem accedo.

Conſentiunt fere omnes hucusque memorati ſcriptores *h*), vnicum remedium, ſi vsquam ſecura reperiatur ratio, de qua exſpectentur ea, quae nomen huius curae prae ſe fert, ſolummodo in diaeta idonea et omnino vitae genere prudenter variato quaerendum eſſe; quae quidem per continuum tempus obſervari debent, niſi ſperatis excidere velimus. Sigillatim vero hanc diaetam et vitae agendae rationem perſequi, tum longum eſſet, tum a ſcopo, quem tendo; abhorreret, praeterea La Coste *i*) Cvllen *k*), et Scot *l*), ſatis prolixe

h) Mvsgrave, Sydenham, Boerhaave, v. Swieden, Liger, Stoerk, Qvarin, Macbride, Stoll, Cvllen, Scot, La Coste etc.

i) l. c. p. 84-94.

k) l. c. p. 94-104.

l) l. c. p. 139-150.

prolixe rem expanderunt. Satis ergo nobis ſit, generaliora quaedam de his, quae haec diaeta et vitae genus complecti debeat, diſſerere.

Quod igitur ad cibum attinet, optimum quidem eſſet, ſi ab omni eſu animalium prorſus abſtineretur, et omnia aegri alimenta ſola ex lacte et vegetabilibus farinaceis *m)* conſtarent. Sed tanta abſtinentia multifariis laborat difficultatibus vſum eius impedientibus; nam primo pauciſſimi eam ſuſciperent, vitaeque rationem ei accommodarent; dein homines vel annis vel morbo ipſo iam fracti nimis ea debilitarentur, quocirca iuuenibus tantum et robuſtis initio praecipienda eſſet; verum et in his non exigua difficultas apparet, nimirum quod, quantumuis iſta ſeuera continentia paroxysmos leniores et rariores reddere valeat, certiſſima experientia etiam comprobatum ſit, vel minima ab illa diaeta ab-

m) CVLLEN l. c. p. 98.

aberratio paroxysmos multo violentiores efficere, quam antea, nec raro miſerum in mortis periculum detrudere. Hae et multae aliae difficultates prohibent, quominus victus tantummodo ex lacte et vegetabilibus conficiatur; poſſunt et debent ideo vegetabilibus tenera et concoctu facilia carnium genera adiungi; dummodo aeger ſeras et immodicas coenas caueat.

Potui optime inſeruit aqua pura, quamquam ſenibus aliisque vino antea adſuetis, vinum oligophorum concedendum ſit.

Veſtitus is ſit, qui paulo denſior eſt, quam pro ratione temporis. Sero deponat aut nunquam veſtes hyemales. Perfrigeratio vitetnr. Etenim leuis perfrigeratio inuitat paroxysmum. Largior diaphoreſis interdiu et noctu iis eſt neceſſaria.

Habitet, ſi per alias conditiones ipſi liceat in amplo cubiculo, loco elato, ruri per aeſtatem. Peſſima eſt complicatio ſcorbuti cum arthritide, quae tamen euenit in habitatione humida.

Animus

Animus quoque componi debet, ſtudia ſeueriora, nocturna, ingrata, poſt paſtum culta remouenda. Sunt qui vnice in recuperanda valetudine verſantur, at ita anxii, vt omnis eorum cogitatio circum hoc vnicum ſit. Oblectent animum ſtudiis amoenioribus, et vbi meditatione aut longa ſesſione opus non eſt. Equitatio non adſuetos et equo pernici hos laedit.

Obſtructio aluina maxima cura deuitetur; qua propter e re erit, ſubinde, ſi opus eſt, laxans lenius propinare; idque non nimis purgans, ſed aluum tantummodo laxam ſeruans; cui conſilio inſeruiunt praeter alia, aloetica rhabarbarina, magneſia alba, flores ſulphuris *n*), ex quibus modo hoc, modo illud eligatur, pro tempore ac conditione vniuscuiusque aegri.

Denique omnibus hisce diaetae et regiminis praeceptis, conditio, vt aiunt, ſine qua non, addenda eſt, vt nempe omnes

n) CVLLEN l. c. p. 106.

omnes ſupra recenſitae cauſſae excitantes omni cura ac ſtudio praecaueantur.

Hae in genere duntaxat propoſitae diaetae et regiminis cautelae ſummam curae prophylacticae continent, ita quidem; vt continua et diuturna earum obſeruatio vſum propriorum medicaminum ſupervacaneum reddat, et tamen finis exoptatus obtineatur. Quum autem haec ſeuera vitam agendi ratio, quamuis paululum iam remiſſa, non tam religioſe et conſtanter, quam opus eſt, excerceatur, omnibus fere temporibus, vitia diaetae variis peculiaribus medicaminibus compenſare ſtuduerunt.

Atque haec, tum a medicis, tum a medicaſtris, in hunc finem commendata, hoc loco omnia enumerare, labor aeque moleſtus ac ſuperuacaneus foret, praecipue quum plurima eorum noſtra aetate abolita ſint, poſtquam multa, quae olim laudatiſſima fuere ſpecifica, vt inutilia et nociua cognita ſunt; qualia v. c. ſunt diacen-

tau-

taureum COELII AURELIANI veterum, et puluis ducis PORTLANDIAE recentiorum *o*). Efficaciſſima vero, probatiſſima et noſtris medicis vſitatiſſima remedia, quorum enarratio mihi ſufficiat, ſunt:

1) G. Guaiaci, quod in corporibus frigidis et pituitoſis ſub variis formis, vt *a)* Tinct. volat. Guaiaci Londinenſ. *b*). Elix. volat. Edinburg., a Dawſon admodum laudatum; habet tamen hoc incommodi, quod aqua propinandum ſit, qua magno pars praecipitatur, ideo paululum G. arabici admixtum amat; c) Solutio G. Guaiaci in rum, quod vocant *p*); d) cum floribus ſulphur. et cremor. tartar. *q*).

2) *Antimonium*, vbi materia ſpirabilis vrget. Cel. Quarin coniunctum cum Sarſaparilla

o) CVLLENIVS, e centum, qui hoc puluere vſi fuerunt, intra vnum alterumue annum nonaginta ac imprimis apoplecticos obiiſſe teſtatur.

q) STOLL. l c. p. 459.

q) *Hannoveriſches Magazin anno* 1777 36 *Stueck*.

parilla exhibet. Dosis ingredientium et decocti bibendi pro diuersitate aegrorum et morbi pertinacia variat. *Nullum*, inquit, *in arthritide chronica praestantius remedium animaduerti r).*

3) *Aconitum s). In London. medecal Journal* plurima exempla exstant, vbi ope huius medicaminis vna cum cicuta propinati arthritides quam maxime inueteratae exstirpatae sunt.

4) *Radices Taraxaci et Cichorei* decoquendae et praelo exprimendae, cum Syrup. rad. quinque aperientium, terra foliata tartari v. tartaris. *t).*

5) *Lac ebutyratum*, mane instar ientaculi vesperisque sumtum, „*egregium est solvens antarthriticum*, inquit cel. STOLL *u).*

6) *Trifolium fibrinum v).*

7) Al-

r) Animaduers. pract. p. 279.

s) STOLL l. c. *t*) l. c. p. 458.

u) ibid. *v*) Actis Hauniens. vol. I. p. 461.

F

7) Alcalia, v. c. Alkaheſt Glauberi, ſpiritus nitri fixi aqua calcis, ſapo venet. *w*).

8) Cel. Lentin *x*) *acidum Halleri, domitorem arthritidis nuncupat.* Repugnantiam in oculos incurrentem, qua hoc remedium alteri modo nominato contrarium eſt, aliter explicare nequeo, quam vt arthritidem a Lentino obſeruatam forſan ſpuriam fuiſſe cenſeam, et quidem a cauſſa ſcorbutica; ſaltem regio et homines, in quibus animaduertit vir clariſſimus, id probabile reddunt.

9) *Rhododendron chryſanthum* magnopere laudat Koelpin *y*) et quidem infuſum ex ſtipitibus et foliis.

10) *Pulſatilla.*

11) *Ilex aquifolium* in infuſo decocto pro potu ordinatrio *z*).

12) *Aquae minerales*, quae ferrum et ſal amarum continent *a*).

Ha-

w) Liger l. c. p. 292. et ſeq. *x*) l. c. p. 127.

y) *Von der ſyberiſchen Schnee-Roſe.*

z) Fritze *med. Annalen.*

a) Qvarin l. c. p. 277.

Habes iam quaedam ex praecipuis remediis internis, quorum vſus in cura radicali haud irritus erit. Praeter haec adhuc quaedam externa commendantur, inter quae prae aliis eminent:

1) Frictiones ſiccae, (Fleſh - bruſh, Anglor).

2) Induſium e panno molli contextum (Flanel-Wams).

3) Diuturnus vſus balnei ſulphurei, veluti Baadenſis, Carolinenſis &c.

Inſuper paſſim occurrunt in ſcriptoribus multa alia, v. c. balneum frigidum, fumigationes ſiccae, natationes, (Stürzbad), veſicatoria, alia; haec vero ei arthritidis anomalae ſpeciei conuenire videntur, quam atonicam vocant, et de qua paucis adhuc monebo, quoniam, vt ſupra innui, cùm moleſtiae eius chronicae ſint, magis conſentaneum eſt, tractationem eius in curam prophylacticam differre, quam ſtatim in cura paroxysmi de ea verba facere, vbi ce-

 teris

teris anomalae ſpeciebus magis idoneus locus erat.

Quandoquidem omnium moleſtiarum hanc arthritidem atonicam comitantium nimia vniuerſi corporis debilitas in culpa ſit, omne curae negotium eo abſoluitur, vt corpus roboretur, ita vt ſaltem paroxysmi regulares reddantur, quamobrem

1mo euitentur, quantum fieri poteſt, cauſſae debilitantes,

2do huc pertinent roborantia tonica tam interna, quam externa: ad interna refer a), victum animalem cum modico vini vſu b); omnia medicamina roborantia tonica, hic nullas alias cautiones, quam generales efflagitantia, excepto tamen cortice Peruuiano, vtpote qui ſingularem cautelam poſtulet, ne eius vſus nimis diu continuetur, quia ex obſeruatione CVLLENII *b*), nimia eius continuatio, vti pulueris Ducis Port-

b) l. c. p. 117.

Portlandiae, ſaepius aſthma, apoplexiam et hydropem accerſit.

Remedia externa hic eadem ſunt, quae ſupra contra atonicam commendaui, vt balnea frigida c) natationes, (Stuerzbad) fumigationes ſiccae, veſicatoria, fonticuli, moxa etc.

Ac nunc quidem praecipua de arthritidis cura in medium prolata eſſe videntur, quatenus ſcil. propoſiti conſilium efflagitauit; iam ad alterum huius ſectionis momentum, nempe

B Curam rheumatismi ſimplicis accedo.

Secundum cauſſam proximam, ſupra commemoratam, duae hic reperiuntur indicationes.

Indicatio I. materia rheumatica ſtagnans ſoluenda, mitiganda et euacuanda; motusque febriles atque dolores vehementes, vbi praeſertim periculum imminet, minuendi.

Indicatio II. Partialis et totalis corporis debilitas tollenda; ſicque recidiuae impediendae.

Indicatio I.

Materies rheumatica ſtagnans ſoluenda mitiganda et euacuanda. Huic fini reſpondent reſoluentia et euacuantia diaphoretica.

a) Externa remedia.

Hisce annumeranda ſunt: 1) calidiora veſtimenta partium affectarum, quae pannis laneis camphora imbutis ſeu fumo ſuccini impraegnatis aut induſiis laneis *d)*, praecipue vero linteo viridi cera obluto *e)* *(grünes Wachstuch)* obteguntur — 2) Frictiones ope pannorum laneorum *f)* vaporibus balſamicis impraegnatorum, ſeu ope vnguentorum discutientium ex linimento volatili et camphora, vnguento ſaponato, et in caſu obſtinaci ex vnguento mercuriali — 3) Infrictio ſpiritus Minder., tinctur. cantharid. *g)* per ſe ſeu in con-

d) Vogel l. c. 2 B. p. 128.

e) Tissot avis au peuple à Lauſanne 1785. p. 202.

f) Broklesby *Beob. v. Feldkrankheiten a. d. Engl. d.* Selle p. 90.

g) Vogel l. c. p. 121.

connubio aliorum remediorum — 4) Fomentationes discutientes ac emollientes ex decocto herbar. emollient. c. sapone veneto —. 5) Cucurbitulae siccae in vicinia partium affectarum applicatae, quas saepe se cum fructu adhibuisse, ill. STROMEYER, praeceptor ad cineres vsque colendus, affirmat. — 6) Epispastica; sic sinapismi *h*), Empl. ex fermento panis cum sale amoniaco, Empl. Gummos. cum parua vesicatorii parte *i*), Emplast. ex calce viua cum melle, a TISSOT *k*) laudatum etc.

Efficaciora adhuc sunt vesicatoria *l*) seu vlcera artificialia ope corticis Mezerei, Setacea et fonticuli, seu inustiones *m*) quae ope moxae aut lanae finissimae aut gossypii instituuntur — 7) balnea naturalia

h) ibid.

i) MACBRIDE l. c. p. 249.

k) l. c. T. I. p. 202.

l) VOGEL l. c. p. 125. MACBRIDE l. c.

m) BOERHAAVE aphor. 1493. v. SWIETEN l. c. p. 672, Poutan Melange de Chirurgie à Paris 1782. T. I. p. 1.

ralia et artificialia praesertim sulphurea — 8) balnea vaporis ex aceto seu spiritu vini cum herbis aromaticis, semicupia et balnea vniuersalia tepida *n*) — 9) Electrisatio *o*).

b) interna remedia.

Si adhuc quaedam suspicio febris adest, propinanda sunt refrigerantia resoluentia et leniter diaphoretica; si vero febris magis prona esset ad febrem pituitoso-catarrhalem, magis calefacientia diaphoretica in vsum vocentur.

Priori in casu ergo 1) potus refrigerantes et diluentes 2) Infusum florum sambuci et rob. sambuci 3) Spirit. Minder. 4) Tartarus emeticus 5) Nitrum antimonial. per inspissationem paratum 6) Mixtura simplex cum vel sine camphora 7) Campho-

n) BOERHAAVE Aphor. 1493., TISSOT l. c. p. 203. VOGEL l. c.

o) Eximium huius remedii externi effectum Berolini sub auspiciis egregii praeceptoris M. HERTZII ipse vidi in ischiade, iam per plures annos durante et nulla ratione nec internis nec externis aliis remediis cedente, nec ipsi quidem moxa, quamnis omnia antea sed frustra tentata essent.

phora, ſi nempe febris valde ſit mitigata, pulſus mollis, caput liberum, et prima viae eſſent purae, quadrabunt.

Altero in caſu vero, 1) Infuſum florum ſambuci pro potu ordinario 2) Serum lactis ſinapinatum *p*) 3) Decoctum radicis Graminis, Bardanae, Sarſaparillae, ſtipitum Dulcamarae *q*), ligni guaiaci etc. Saſſafras *r*) 4) Varia praeparata antimonialia, v. c. Kermes mineral. Sulphur. aurat. antimon. tart. praecipit. in connubio ſalis amoniaci, tart. tartariſiti, Extr. Saponaceor., Camphorae, G. guaiaci etc. Vinum antimon. Hux. *s*) per ſe ſeu cum Spirit. Mindereri; aqua benedicta RVLANDI; Sulphur auratum antimon. liquid., antimon. crudum cum abſorbentibus ſeu aromaticis iunctum 5) Aquae minerales 6) Salia alcalia volatilia *t*) v. c. al. c. c., liquor

c.

p) VOGEL l. c.

q) Memoires ſur les vertus et l'uſage et les effets de la Douce-amere etc. par Mr. CARRERE.

r) SWIETEN l. c. p. 679.

s) VOGEL l. c. p. 114.

c. c. ſuccinat. praeſertim liquor antarthriticus ELLERI 7) Lignum et G. guaiacicum, vel forma decocti vel G. guaiacum cum vitello ouorum, ſeu cum ſale C. C. ſeu cum cremore tartari, aut forma pillularum cum ſapone veneto, praeſertim pillulae a MONRO *v*) laudatae. 8) flores ſulphuris c. ſacharo ſeu cremore tart. 9) Stipites Dulcamarae vel forma decocti vel extr. in connubio aliorum antirheumaticorum, aut in vino antim. Huxh. ſoluti 10) Puluis DOWERI 11) Extr. Cicut. vel ſolum vel in vino antim. Huxh. ſolutum 12) Aconitum, quod praeſertim a STOERK *w*) et STOELLER *x*) laudatur vt ſpecificum. 13) Flores arnicae, vel forma infuſi pro potu ordinario, vel forma extracti cum aliis antirheumaticis — 14) Sapo *y*) vel ſolus vel in connubio aliorum reſoluentium extr. tarax. G. amoniaci etc. — 15) Mercurius, tam dulcis, quam

w) Libell de Seramonio et hyoſcyamo aesnito.
x) *Beobachtungen und Erfahrungen*. p. 146.
y) MONRO l. c. p. 152.

quam ſublimatus, vel in caſu venereo vel in alio obſtinaci rheumatiſmo z). Sed praeterea decoct. Salep, ligni Guaiaci copioſe bibatur.

Et ſi dolores euaderent iuſto vehementiores, ſi metuendum eſſet, ne illi vel indicationes, quas febris requirit, impediant, vel aliis ſymptomatibus ſpaſticis anſam praebeant; tunc iidem minuendi erunt. Praeſertim vbi dolores ſunt magis inflammatorii, vſui ſunt: 1) Venaeſectiones topicae — 2) Fomentationes et epithemata ex herbis emollientibus et anodynis, ex cicuta et hyoscyamo — 3) balnea vaporoſa — 4) Emplaſtrum ex extr. cicutae et opio et emplaſt. de hyoſcyamo — 5) Si plethora mitigata, ſinapiſmus ſeu veſicatoria in parte remota — 6) Opium in connubio ipecacuanhae, tartari emetici etc.

Indi-

z) LENTIN l. c. p. 124. *rebellis interdum (rheumatiſmus) qui vero ſi omnia fallunt vel Mercurio corroſiuo, vel inunctione vnguenti Neapolitani, in ipſam doloris ſedem prudente et ſuſpenſa manu directae, vtique cedit.*

Indicatio II.

Partialis vel totalis corporis debilitas tollenda, ficque recidiuae funt praeuertendae: Quem in finem adhibenda funt. 1) Frictiones continuatae — 2) alimenta facile digerenda — 3) Commotiones corporis modicae in aere ficco et libero — 4) electricitas — 5) Aegroti diu adhuc poft fuperatum morbum defendantur contra humiditatem et perfrigerium; quem in finem faepe commendantur indufia lanea commutatio domicilii — b) Lotio partium debilium ope aquae frigidae feu balnea frigida — 7) balnea ftillatitia, et fi rigiditas partis affectae remanfiffet, animalia — 8) Tandem roborantia, praefertim amara, v. c. Quaffia, Valeriana, infufum flor. Chamomillae, cardui bened., Centaurei minoris et praeprimis rubia tinctorum, cortex Peruviamus *a*), atque aquae minerales omnem abfoluunt paginam.

Ex hac amborum, quoad curandi methodum, inftituta comparatione, vnusquis-

a) Vogel l. c. p. 112.

quisque, a me non admonitus, intelliget, hosce duos morbos, quamuis in vniuerſum multum habeant ſimilis in cura, tamen ex plurimis nominibus non exiguam hoc reſpectu admittere diſſimilitudinem. Nam praeter illud, iam ſupra breuiter expoſitum discrimen, quod ſcil. curatio arthritidis multo difficilior ſit quam rheumatiſmi, cui multo ſaepius et facilius poteſt mederi, etiam in variis medicaminibus non leuis diuerſitas reperitur; ſic v. c. Mercurium cel. LENTIN *b*) probatiſſimum remedium in pertinaci rheumatismo expertus eſt, quum e contrario hoc ipſum medicamen in arthritide regulari vera nullius vtilitatis ſit, et docente MONRO *c*) ſpeciei tantum arthritidis ſpuriae, quae originem a malo Celtico trahit, proſit. Ita etiam ſunt medicamina, vbi contrarium obtinet, v. c. Acidum HALLERI, iterum auctore LENTINO, eximium commodum affert

b) vid. ſupra Nota *z*)

c) Quarin l. c. p. 280.

affert arthriticis, nemo autem eius vim in rheumatismo animaduertit. Hactenus de ſimilitudine et diuerſitate curandi methodi.

Conſideremus nunc in ſequenti ſectione, vt tandem aliquando propius ad ſcopum et finem huius ſcriptiunculae accedamus, quaenam ex comparatione phaenomenorum, cauſſarum et medelae vtriusque morbi colligi poſſint; vtrum ſcil. discrimen inter hos morbos conſtituendum ſit, et, ſi locum habeat, quatenus ad id attendendum, et quanti momenti ſit, vt hoc diſcrimen reſpiciatur.

Sectio IV.

QVID EX OMNIBVS HVCVSQVE CONSIDERATIS COLLIGI POSSIT?

Quo diutius, confiteor, hanc rem animo volui, et quo propius horum morborum naturam in elaboranda hac diſſertiuncula perſpexi, eo magis mirum mihi viſum eſt, quod non ſolum veteres, ſed etiam recentiores, iique viri magna auctoritate, his duobus morbis identitatem, vt aiunt,

aiunt, tribuerint. Omnia vel tamen plurima requiſita, quae, ſecundum regulas initio opellae praemiſſas, nos inducerent, vt hos duos morbos prorſus pro vno eodemque haberemus, deſunt. Etenim ex ſignis characteriſticis et cauſſis praecipuis arthritidis, quas prima ſectio expoſuit, nec minus ex comparatione illorum cum rheumatiſmo in ſecunda ſectione inſtituta, manifeſte eluceſcit, et phaenomena et cauſſas horum morborum paululum tantummodo inter ſe commune habere; tertia denique ſectio plures ratione medelae diuerſitates nobis oſtendit. Si itaque in duobus morbis haecce tria ſumma momenta, phaenomena, cauſſae et curatio differunt, quonam iure eos non ſolum cognatos, ſed duos adeo vnum exiſtimemus? At obiiciet aliquis cum cel. STOLLIO, quum ipſe confiteris et confiteri debes, curam vtriusque morbi, excepta exigua diuerſitate, omnino eſſe eandem, ſequitur, vt omnia alia diſcrimina nullius practicae vtilitatis ſint; cui itaque bono morbos diſtinguamus? Sed facile et quidem auctoritate eiusdem STOLLII reſponderi poteſt, quamuis ex aliquo diſcrimine nulla eſſentialis vtilitas indicationi therapeuticae oriatur, iſtud tamen diſcrimen non negligendum eſſe, quandoquidem prognoſin magnopere adiuuat. Et ſane neque a medico neque ab aegroto contemnen-

 dum

dum eſt commodum, ſi, vt CVLLEN inquit, ſemper ex cauſſis praegreſſis, ex diſpoſitione, ex redeuntibus paroxysmis, aliisque, certo conſtitui poteſt, vtrum contra morbum ex leuioribus cauſſis conflatum, ideoque ſanatu faciliorem pugnandum ſit, an morbus ex longe grauiſſimis cauſſis ortus, et per totam ſubſtantiam diffuſus ſuperandus nobis ſe offerat, vbi ergo ſalutis ſpes multo minor eſt. Vt eiusmodi diſcrimen, quod ſolum reſpectu prognoſeos alicuius ponderis ſit, id conſiderat egregius STOLL, quod ex diuerſa cauſſarum excitantium indole proueniat. En vobis ipſiſſima eius verba: *Atque ſi aliquod ſit diſcrimen inter rheumatiſmum et arthritidem, id omne a varia cauſſa excitante deriuandum eſſe arbitror.* Ceterum hos duos morbos omnibus aliis nominibus prorſus eosdem eſſe cenſet, ita etiam reſpectu materiae, acrimoniae ſeu plethorae acris, vti eam vocat. Quod ad hoc poſterius attinet, nimirum *materiam* amborum morborum eandem eſſe, non poſſum, quin ipſe ſententiae eius ſubſcribam; ſiquidem cuncta diſcrimina, quae hucusque in materiae natura conſtituere voluerunt, non ſolum nullis nituntur argumentis et precarie adſumta ſunt, ſed, cum difficultates tollere deberent, plures adhuc mouent; Ita v. g. comparatum eſt cum magno illo diſcrimine inter peculiarem vtrius-

que

que morbi materiam, a cel. MACBRIDE conſtituto, cuius iam ſupra mentionem feci; hoc enim non ſolum multifariae difficultates ratione ſimilitudinis et diuerſitatis in medela e medio non tolluntur, ſed cel. STOLL maximo ſuo iure de eo monet: "*Sed immemor erat vir doctiſſi-„mus, rheumatiſmos in arthritides ſaepiſſime mu-„tari, atque iuuenes aetate vegeta rheumatismis „vexari ſolitos, aetate magis prouecta arthriticos „euadere f).* —

Materiam itaque amborum morborum eiusdem prorſus indolis eſſe cum hoc clariſſimo auctore vt vero proximum concedendum eſſe videtur; ſed ſi ideo omne aliud discrimen, praeter id, quod in cauſſis excitantibus manifeſtatur, reiicere vellemus, ex altera parte nimis longe a vera rei natura recederemus, nec quidquam de difficultatibus imminuendis lucraremur. Nam ex ſolo discrimine, quod in cauſſis remotis inuenitur, nondum ſatis apparet, quomodo duo morbi, ceterum indole ſeu cauſſa proxima prorſus congruentes, tamen ratione medelae tam manifeſtam diuerſitatem prae ſe ferant? cur alter longe facilior curatu ſit altero? cur adeo inuicem alteri remedium optimo cum ſucceſſu adhibeatur, quod in altero irritum eſt? Quae cum ita ſint, nonne ita lis dirimi poteſt? vt, poſita eadem indole peculiaris materiae, tamen

f) l. c. p. 466.

tamen essentiale vtriusque morbi discrimen constituatur, idque non coniecturis solum superstructum, sed aeque experientia fultum, quam istud caussarum remotarum discrimen? quo constituto, saltem ex meo iudicio omnes tum similitudines tum discrepantiae, in his morbis obuiae, longe faciliores se praebebunt explicatu. Atque hoc discrimen essentiale id ipsum est, quod iam supra, vbi de caussa proxima sermo erat, commemoraui.

Pluribus enim atque grauissimis argumentis ibi maxime probabile euictum est, caussam proximam arthritidis quasi duplicem esse, i. e. praeter acrimoniam humorum (de qua iam dixi, eâdem esse naturâ quam illam in rheumatismo) etiam vitium in systemate neruoso adesse, sit vel caussa, vel concaussa vel effectus huius acrimoniae, tamen haec coniuncta demum caussam proximam arthritidis efficiunt; in rheumatismo contra nihil nisi acrimonia tamquam proxima caussa spectandum est. Quod quidem discrimen essentiale nonne ex omnibus supra dictis apparet in rei ipsius natura fundatum? Porro nonne hac ratione multo melius intelligitur, quare in vtroque morbo eadem remedia vsui esse possent, quatenus scil. contra eandem acrimoniam dimicant; quare rheumatismi, in quo sanando solummodo acrimonia eliminanda est, curatio longe expeditior et frequentior sit, quam arthritidis

tidis, vbi cum morbo totius ſubſtantiae res gerenda eſt, et medicamina adhibita ex vna ratione prodeſſe, ex altera obeſſe ſolent.

SYDENHAMVS ergo aperte iam hanc ex duabus remotis cauſſis compoſitam cauſſam proximam arthritidis exponens, diſerte: *Hae*, inquit, *cauſſae ita toto coelo, quod aiunt, a ſe inuicem discrepant, vt quae huic proſunt remedia alteri obſint, vnde hic affectus ita curatu perdifficilis.* Quid? quod ipſae exiguae curationis diuerſitates melius eo explicantur; v. c. quod Mercurius, efficaciſſimum contra omnes fere acrimonias medicamen, maximi emolumenti ſit in rheumatiſmo, nec tamen in arthritide aliquid valeat, in qua non ſolum contra acrimoniam agendum eſt, vbi itaque cum ſit remedium irritans, nociuos adeo effectus edere poteſt; et inuicem quod acidum HALLERI vt egregium antiſpasmodicum arthritidi ſolummodo vtile ſit nec rheumatiſmo? Denique arctiſſima vtriusque morbi cognatio et frequens rheumatiſmi in arthritidem tranſitus nullo alio modo melius perſpici poſſe videtur. ITA, vt tandem peroremus, ARTHRITIS ET RHEVMATISMVS, LICET QVAEDAM CVRANDI METHODI AEQVALITAS ADSIT, NON SOLVM FORMA ET CAVSSA REMOTA, SED ETIAM CAVSSIS PROXIMIS, ITAQVE ESSENTIALITER DIVERSA SVNT.

Theſes

Theses.

I. Praeter ſolitas atque cognitas ſecretionis vrinae vias alias adhuc eſſe debere, easque cum veſica immediate coniunctas, tum ex recentioribus experimentis, tum ex aliis rationibus veroſimillimum eſt.

II. Aeque probabile redditum eſt recentibus anatomiae detectionibus, arteriam hepaticam non ſolum vas nutriens a natura conſtitutam eſſe, ſed etiam partes ſuas agere in ſecernenda bile.

III. Vis neruea eandem habet rationem ad irritabilitatem fibrarum muſcularium, quam quilibet alius ſtimulus ad corpus irritabile, ita vt vis neruea ipſa longe ab irritabilitate abſit.

IV. Aeris ſalubritas non ſemper ex gradibus Eudiometri computanda eſt.

V. Aquae phagedaenicae praeparatio cum ſola aqua deſtillata priſcae illi methodo, quae aquam calcis in hunc vſum adhibebat, longe praeferenda videtur.

VI. Similiter methodus nuper ab *Hahnemanno* laudata, ſcil. in vino aliis liquoribus vel minimam Saturni quantitatem detegendi, tanquam multo ſecurior et accuratior, veteri illi *Gaubii* methodo, quae ope liquoris probatorii inſtituitur, longe anteponenda eſt.

VII. Methodus nuperrime a Plouquet commendata docimaſiam pulmonum inſtituendi, propter multas, quibus coniuncta eſt difficultates, et fallaciam haud adhibenda eſt.

VIII. Submerſi plerumque morte ſuffocatiua, non apoplectica obeunt.

IX. Cel. *Pottii* conſilium, vt in omnibus cranii fracturis ſtatim trepanatio fiat, non ſolum nullis argumentis fulſum, ſed etiam periculoſum exiſtimo.

X. Fracturae cranii, niſi ſimul externae integumentorum laeſiones adſunt, quibus ope viſus et tactus detegi poſſint, omnibus peculiaribus ſignis deſtitutae ſunt.

XI. Aduerſus vomitoria, ſi vera indicatio vrget non datur vllum verum contra-indicans, praeter inflammationem ventriculi.

XII. Quod praeſtat anatomia et phyſica ſcientia phyſiologiae, ſcil. vt cognitionem intuitiuam praebeant, idem praeſtant clinicae exercitationes pathologiae.
